

DE GONDE

jaargang 49 - 2021 nr. 2-3

driemaandelijke uitgave
uitgegeven door Erfgoed De Gonde vzw

P003959
issn 0770-0393

René Debruyne (1868-1941), van gewone volksjongen tot nationaal voorzitter van het ACV. Hij bracht een groot deel van zijn jonge jaren te Melle door.

voorzitter: Michel De Roek
ondervoorzitter: Chris Meerschaut
secretaris: Marina Buysse
penningmeester: Francine Eeckhaut

werkgroep genealogie / coördinator: Luc De Ruyver (lucderuyver@skynet.be)
correspondentie: Chris Meerschaut (chrismeerschaut@hotmail.com)
werkgroep heemkunde / coördinator: Michel De Roek (m.deroek@telenet.be)
webmaster: Bart Muylaert
vrijwilligerswerking: Michel De Roek

redactieraad De Gonde:
Linda De Geest, Michel De Roek, Jan Olsen en Raoul Schepens

RUILADRES

Gemeentelijk Museum, Archief en Documentatiecentrum
Brusselsesteenweg 393 te 9090 Melle
contact: marina.buysse@skynet.be

WEBSITE: www.erfgoedmelle.be

ABONNEREN OP HET TIJDSCHRIFT 'DE GONDE' KAN

gewoon abonnement: door storting van € 15,00
steunabonnement: door storting vanaf € 20,00

op bankrekeningnummer: IBAN BE48 7370 3628 6127 van Erfgoed De Gonde
vzw

Wie ons tijdschrift De Gonde digitaal wenst te ontvangen, betaalt minimum € 10,00 en bezorgt ons zijn/haar e-mailadres.

Alle artikels worden gepubliceerd onder de verantwoordelijkheid van de auteur. Overname van teksten is enkel toegestaan na goedkeuring van de auteur en met vermelding van bron en auteur.

Woord vooraf

Met een zomer waarin nattigheid ons allen soms letterlijk teveel in de kleren kroop, waarin reizen niet steeds zorgeloos was, hopen we jou, beste lezer, een fijne en boeiende leestijd te presenteren met een stuk tijdreizen doorheen bepaalde facetten van onze Melse geschiedenis. Het is een dubbel nummer geworden, praktische overwegingen noopten ons daartoe.

Met een biografische schets van René Debruyne krijgen we in dit nummer een inkijk in het boeiende leven van een gewone volksjongen die het bracht tot voorzitter van het ACV, René bracht trouwens door familiale omstandigheden een groot deel van zijn jeugd door in Melle. Het is een kleinzoon van hem, de gewezen journalist Manu Debruyne, die het verhaal doet.

Verder hebben we het over doopperikelen, een bijdrage waarbij even wordt teruggeblikt op een paar merkwaardige kleine gebeurtenissen waarbij pasgeborenen de hoofdrol spelen.

Dat de heemkundige werking in onze gemeente haar aanzet kende in de zomer van 1971 wordt eveneens in herinnering gebracht, over 50 jaar georganiseerde werking hebben we het nog uitgebreid in jaargang 50 van ons tijdschrift, volgend jaar dus.

Een vervolg op de intrigerende betekenis van metselaars-, muur- en sibbetekens (zie o.a. De Gonde jg. 43 (2015) nr. 4) komt hier ook aan bod. Verder halen we nog iets aan over Camille Melloy (een stuk verschenen in Tintin, jaargang 1952) en in de rubriek 'heemkundig nieuws' komt u te weten wat er allemaal aan erfgoed aan bod kwam in onze gemeente de voorbije maanden.

We kijken nieuwsgierig uit naar enkele erfgoed- en kunstactiviteiten die kortelings in Melle worden georganiseerd, we vestigen daarbij graag uw aandacht op het Erfgoedfestival van onze erfgoedcel de Viersprong, dat georganiseerd wordt in de Tuinbouwschool te Melle. Ook op de door de Melse cultuurraad geplande kunstroute en de cursus hoe maak ik mijn stamboom op (georganiseerd door onze werkgroep genealogie). Verspreid in voorliggend nummer vind je de gedetailleerde gegevens betreffende voornoemde activiteiten..

We doen ook een beroep op onze lezers om ons te helpen bij de inventarisatie van wat nog rest aan schamppalen die muren en inrijpoorten aan woningen en andere gebouwen in onze gemeente tegen mogelijke schade beschermen.

Veel leesgenot en nog een fijne nazomer,

Jan Olsen

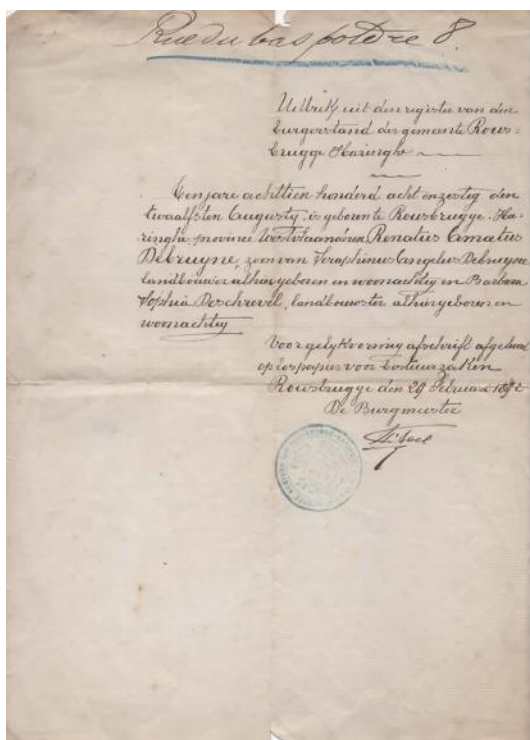

René Debruyne werd een bekend figuur.. en groeide op in Melle door Manu Debruyne

Je moet al lid van de vakbond geweest zijn of interesse hebben in de politiek, om te weten wie nu precies René Debruyne was. Dat de tweevoudige nationale voorzitter van het ACV (1919-1920 en 1923-1932)¹ en de allereerste vrijgestelde van het Middencomité (de voorloper van de christelijke vakbond) in 1896, een verleden heeft in **Melle** zal al zeker door weinigen geweten zijn. Honderd jaar geleden, in november 1921, werd René Debruyne, die toen al in Gent woonde, voor het eerst verkozen als volksvertegenwoordiger op de Katholieke Lijst². Hij zou dat blijven tot in 1939. Uniek was dat hij als inwoner van Gent op de Kamerlijst van Brugge stond, en toch met enorm veel voorkeurstemmen werd verkozen. Maar daarvoor moet je zijn levensloop kennen. Dat hij verkozen werd, kon toen ook omdat hij nog een geboren West-Vlaming was uit Bachten de Kuupe (° Haringe, van Roesbrugge-Haringe 12-8-1868).

René Debruyne in 1933.

Uittreksel uit het geboorteregister van Roesbrugge-Haringe.

Wijlen René Debruyne was mijn grootvader, maar zelf heb ik hem persoonlijk nooit gekend. Hij is immers al overleden in 1941 en ik ben kort na Wereldoorlog II geboren. Thuis vertelde mijn vader vaak over hem, maar dat was het dan. Toen ik me veel te laat verdiepte in zijn biografie en zijn boeken³ begon te lezen en ook nog intensief stamboomonderzoek deed, werd het zowaar een pathetische lawine aan info die ik mocht verwerken. Zelf ben ik in deze wat onderzoeksjournalist geweest, het triggerde mij mateloos. Want alles wat ik nog niet wist, wou ik zeker aan de weet komen. Bevolkingsdiensten in Melle, Poperinge en Gent heb ik afgeschuimd om zoveel mogelijk aan de weet te komen. Waar woonde mijn grootvader? Wanneer is hij gehuwd, waar heeft hij allemaal gewerkt? Dat soort zaken. Zo kwam ik onder meer aan de weet dat hij in 1878, nauwelijks tien jaar oud, als wees geplaatst werd in het gezin van landbouwer-bloemist Edouard Nevejans-Benedicta Soetaert in Melle-Dries⁴. Dat fascineerde mij, want in mijn jongere jaren als journalist was ik ooit perscorrespondent

¹ Algemeen Christelijk Vakverbond, officieel gesticht in 1912.

² Katholieke Lijst, later Vlaamse Katholieke Lijst, CVP en dus voorloper van huidig CD&V.

³ Er zijn tientallen boeken met belangrijke vermeldingen van zijn naam, zelf schreef hij o.m. een brievenboek met al zijn tussenkomsten bij sociale conflicten.

⁴ Het adres en de gegevens werden opgevraagd bij de burgerlijke stand van Melle.

geweest van Het Volk voor o.m. Melle. Ik kende Melle-Dries, maar landbouwbedrijven of bloemisterijen heb ik er toch niet veel meer gezien. Maar zoals dat vaak gaat, ontwikkelde de interesse in geschiedenis of heemkunde zich ook bij mij pas op latere leeftijd. Dat was vooral zo toen ik als allerjongste van een gezin van acht als enige overbleef. Ik ben namelijk een achterkomer, met zussen en broers die een flink pak ouder waren, met een pak neven en nichten van mijn generatie die al gehuwd waren voor ik nog geboren werd. Hun kinderen hadden mijn leeftijd, dat soort verschil in leeftijd dus. Maar ik had geluk want grootvader was in zijn periode een bekend figuur. Zijn naam komt voor in tal van boeken, zijn vele toespraken en tussenkomsten in de Kamer van Volksvertegenwoordigers zijn gekend als je speurt in het Staatsblad. Over die Debruyne wil ik het hier even hebben en zijn link met Melle.

René Debruyne kende in zijn eerste levensjaren niet echt een fijne jeugd. Hij was de derde in de rij van vijf, met een oudere broer Jules (°1865) en oudere zus Louisa-Maria (°1867) en ook een jongere broer Edouard (°1870) en jongere zus Helene (°1871). Vader en moeder Seraphinus Debruyne en Barbara Deschrevel waren noeste landbouwers met een kleine boerderij op cijnsgrond in de Nachtegaalstraat 9 in Haringe (Roesbrugge-Haringe). Maar stel je daar niet veel van voor: de woning was eerder een lemen hutje van plak en stak met een aarden vloer. Heel primitief allemaal. De ouders moesten hard werken op hun cijnsgrond om rond te komen. Toen René 2,5 jaar was, besloten zijn ouders te verhuizen naar een grotere boerderij annex meer landbouwgrond in Dranouter. Tijdens de verhuis, op 15 maart 1871, kwam vader Seraphinus echter tragisch om het leven. Moeder Barbara Debruyne-Deschrevel bleef achter met vier kinderen en was zwanger van een vijfde kindje dat op 9 oktober 1871 zou geboren worden met de naam Helene Elise. Het kindje stierf begin 1872, nauwelijks enkele maanden oud. Veel meer moet er niet over verteld worden om de gezinssituatie te schetsen. Van landbouw kwam niet veel meer in huis en moeder Debruyne kreeg steun van haar ouders en schoonouders om een winkeltje te runnen in Dranouter. De kinderen liepen er school. 's Zomers in Dranouter, in de wintermaanden toen er vaak veel modder lag, was dat in Locre (nu Loker) omdat de weg daarheen zoveel beter was.

Toen René 8 jaar was, brandde hun huis in Dranouter volledig af en alles bleef erin, behoudens een klein Lieve-Vrouwbeeldje, dat later steeds vereerd werd bij zijn oudste broer. Moeder keerde naar Haringe terug met haar kroost. Haar ouders en schoonouders die zo behulpzaam waren geweest, waren inmiddels overleden en veel hulp viel er uit de familie niet meer te verwachten voor de toekomst. Moeder Debruyne trok met haar kinderen terug naar dat gebouwtje van stak en plak dat haar eigendom was, maar zonder echt veel middelen van bestaan. Lenen was het enige wat nog kon en het land bewerken. Een treurige tijd getuigt René veel jaren later als hij zijn levensschets schrijft. Met veel naweeën, want moeder maakte schulden bij een koopman die ze uiteindelijk ook nauwelijks kon terugbetalen. Moeder werd er geestesziek van, duidelijk de tol van al de voorgaande tegenslagen. René moest opnieuw veranderen van school, deze keer volgde hij de lessen in Haringe bij meester Fred Ackerman. Hij was een vlijtige leerling, maar het telkens veranderen van school had wellicht toch een impact. Eenmaal won hij achttien plaatsen ineens in de school. Hij werd primus van de klas. Maar thuis liep het verkeerd af: weduwe Debruyne-Deschrevel kreeg deurwaarder E.-L. Stragier uit Ieper over de vloer en alles wat ze bezat werd openbaar verkocht bij deurwaardersexploot⁵. Het stond ook nog letterlijk in de krant: winkelgerief, landshalm, twee melkkoeien en allerlei goederen, te lang om te beschrijven lazen we. De goederen waren gesaisierd (voorgesloten) geweest stond er in het besluit. Een jaar later werden de kinderen uit handen gegeven omdat de moeder niet meer in staat was om voor hen te zorgen. Drie van hen kwamen nog bij familieleden terecht in Haringe en Poperinge. René werd als 'weeskind'

---

⁵ Na opzoekingen aankondiging in de krant van Ieper gevonden.

PERSONEN DIE HET HUISGEZIN UITMAKEN AANWEZIG OF TIJDELIJK AFWEZIG.			GEBORTE.	BURGERLIJKE STAND	BEROEPEN OF STANDEN.	INTREDE.	
N ^r	FAMILIENAAM VOLGT HERHAALD VOOR IERENEN PERSOON (Het verwantschap met het hoofd des gezins aanduiden.)	VOORNAMEN VOLGT BESCHREVEN. (Het geslacht aanduiden wanneer de voornamen het niet klaarkijk aanwijzen.)				VOORGAANDE VERBLIJF OF GEBORTE	DAATREDE
1	2	3	4	5	6	7	8
1	<i>Mevjans</i>	<i>Edwards</i>	<i>Melle</i> 1806		<i>Landbouwers</i>		
2	<i>Loebach</i> <i>vrouw van n° 1</i>	<i>Benedicta</i>	<i>Melle</i> 1822				
3	<i>Mevjans</i> <i>zoon van n° 1</i>	<i>Lucius</i>	<i>Melle</i> 1859		<i>Landman</i>		
4	<i>Mevjans</i> <i>dochter van n° 1</i>	<i>Elodie</i>	<i>Melle</i> 1861		<i>bloemenverwer</i> <i>ster</i>		
5	<i>Mevjans</i> <i>dochter van n° 1</i>	<i>Octave</i>	<i>Melle</i> 1865		<i>bloemenverwer</i> <i>ster</i>		
6	<i>De Bruyne</i>	<i>Renaude</i>	<i>Baringen</i> 1868				
7	<i>Van Hylte</i> <i>weduwe van n° 3</i>	<i>Paulina</i>					
8	<i>Mevjans</i> <i>dochter van n° 1</i>	<i>Elodie Anna</i> <i>Maria</i>	<i>Melle</i> 10 Januari 1890				

Uittreksel uit de bevolkingsregisters van Melle, telling 1881-1890.

uitbesteed bij kleine landbouwers in Melle bij Gent⁶. Waarom dat precies was, hebben we via een vraag bij de Rechtbank van Poperinge en het al verdwenen weeshuis aldaar, nooit meer kunnen achterhalen. Daar waren geen bewijzen van te vinden. Maar het zou wel om een beslissing van de familieraad geweest zijn. Er was dus zeker een voogd uit de familie die contacten had. Landbouwers hielpen vaak elkaar in moeilijke tijden, daar zat mogelijk de link met Melle.

LEVENSCHETS

In zijn levensschets die jaren later zou verschijnen in de krant Het Volk (22-8-1930)⁷, en waaruit we dus een en ander konden terugvinden, weten we nu ook wat zijn persoonlijke bevindingen waren. René was daar heel eerlijk in, want hij was al blij om een nieuwe thuis te krijgen maar kampte toch met hechtingsproblemen. Hij werd er bij manier van spreken goed opgevangen bij zijn nieuwe pleegouders. Met de trein en onder begeleiding van een voogd kwam hij naar Melle.

⁶ Officieel geen weeskind, maar toen toch zo genoemd omdat de moeder-weduwe niet in staat was voor haar kinderen te zorgen.

⁷ Levensschets stond op de frontpagina van Het Volk van 22-8-1930 n.a.v. een nationale viering in Luik.

Dat was toen wel een magere tijd voor de pachters, de tijd van de roggen-smout boterhammen (snee roggebrood met wat smout - gesmolten niervet van varkens - besmeerd) en één tarweboterham per week, en driemaal daags karnemelk-pap als dagelijkse kost. Meer kwam er toen niet op tafel, ook niet bij de landbouwer. In de eerste veertien dagen kon René bij zijn nieuwe pleegouders in Melle-Dries, Edouard Nevejans-Benedicta Soetaert dus, en de andere gezinsleden Livinus, Elodie, en later Octavie, niemand goed verstaan. Een klein taalprobleem dus, want René was van Bachten de Kuupe⁸ en Melle lag dicht bij Gent. Een maand later trok hij naar de school dichtbij, zijn vierde inmiddels. Tijdens de schoolstrijd van 1879 veranderde hij daar verplicht van schoolgebouw, de gemeenteschool nu. Dan mocht hij die als zijn vijfde school beschouwen, zo leren we uit die eigen levensschets.

Vermoedelijk een foto na de eerste communie, René Debruyne is dan 13 jaar.

Op 3 maart 1880 deed hij in Melle zijn eerste communie. Plechtige communie en vormsel zoals we dat nu nog kennen, kwam pas later in voege⁹. Het is Paus Pius X (geboren als Giuseppe Melchiorre Sarto) die de leeftijd waarop kinderen toegelaten werden naar de communie te gaan heeft verlaagd. Hij was Paus in het begin van de 20ste eeuw. Hij staat als paus bekend van de kindercommunie. In 1880 was het dus nog niet toegelaten vroeger te communiceren dan 12 jaar.

Op de school was hij primus in verschillende onderdelen. Een hardloper, voor een stuk ook een vechter, maar vooral een goeie leerling voor taal want hij kwam uit een streek vlakbij de Franse grens en de IJzer. De schreve zei men daar. Meester De Vogelaere uit Melle heeft dat destijds getuigd. Op de prijsdelingen had hij zelfs de hoofdrol in toneelspelen: "Hoe Houdaar mijnheer wordt". Hij mocht naar school gaan tot zijn 13de jaar. Het jaar voordien kreeg hij een "prijs tot aanmoediging". 't Laatste jaar behaalde hij de medaille van uitmuntendheid. En hij heeft die later altijd als een

relikwie bewaard. Na de schooltijd moest hij volop meewerken in het landbouwbedrijf annex bloemisterij in Melle-Dries. Want dat was de overeenkomst, de pleegouders zorgden voor zijn opvoeding, maar in ruil moest hij zijn deel doen in het landbouwbedrijf. Dat zal dus vooral na schooltijd, in de weekends en de vakantie geweest zijn.

Zolang hij in Melle woonde, volgde hij de zondagsschool die daar toen gegeven werd door de Paters Jozefieten. Opnieuw waren talen zijn ding, hebben we uit onderzoek gevonden. Het was tof op de school bij de Paters in de buurt van de Brusselsesteenweg. Op zondag kregen de leerlingen toen telkens een korst en een snee wit brood mee naar huis. Het was een tijd van honger en dat wisten de Jozefieten toen maar al te goed. Dat korstje en sneetje wit brood smaakten en was al op vooraleer hij op den Dries terug was op het landbouwbedrijf. Hij heeft er alle boerenwerk gedaan, behalve zaaïen. In het gezin draaide hij goed mee. Hij voelde zich een echt gezinslid in zijn nieuwe familie, maar was als guitigaard, niet verlegen en zeker hulpvaardig. Hij heeft daar ook leren muziek spelen. Getuige van zijn doorzettingsvermogen: hij bleef muzikant gedurende 36 jaar¹⁰. En hij speelde opeenvolgend bugel, kleine bugel, sopraansaxofoon (kleinste instrument met hoogste noten omwille van de klankkleur) en sax-bariton. Maar natuurlijk niet meer in Melle. In de aangegeven muziekinstrumenten ziet hij zijn aanleg: solist zijn! Van zijn oudere broer kreeg hij op de jaarlijkse familiebijeenkomst de wenk

⁸ Zo genoemd als een streek aan de schreve, de IJzer, de Westhoek en de kust.

⁹ Wikipedia: uitleg over eerste communie en verlagen van leeftijd.

¹⁰ Was medestichter van wijlen de harmonie Het Volk, waarvan hij ook ondervoorzitter was.

om voor de bakkersstiel te kiezen. Zijn oudste broer Jules had dat ook gedaan, want bij de bakkers kwam er minstens eten op de plank, en iedereen wou toch brood kopen om te eten. Daar zat meer toekomst in dan op een landbouwbedrijf waar het ook nog heel hard werken was. Het stimuleerde René en zette hem aan tot nadenken. Met de fiets van een gezinslid trok hij op onderzoek uit naar het centrum van Melle en naar Gent en belde telkens aan bij bakkers in het centrum van de stad. Hij kreeg in de Lange Schipgracht in Gent de kans om er leerlingbakker te worden. Daar moest hij thuis in Melle wel nog zijn pleegouders van overtuigen. Toen hij 16 jaar was, trok hij definitief naar Gent om er bakkersgast te worden. Alhoewel dat toen precies toch geen simpel werk was.

“Het is een hard leven geweest in Melle, maar ik heb er ook veel geleerd en bewaar er goede herinneringen aan mijn verblijf” getuigt René Debruyne nog in zijn levensschets die later zal verschijnen. Alhoewel hij daar bij brave en heel godsdienstige mensen was, voelde hij toch dat hij beter zijn eigen weg kon uitstippelen. Zijn broers en zusters (zijn tweede zus, Helene Debruyne, is overleden vijf maanden na haar geboorte. Hij sprak altijd van zijn twee zussen, om dat kleintje nooit te vergeten) waren toen nog bij familieleden, zodat ze hoogstens eenmaal per jaar elkaar konden ontmoeten. “Je moet het ondervinden om te weten wat het is, in zulke voorwaarden verspreid te moeten leven”, schreef René ooit neer in een brief aan zijn zus die zelf naar het klooster trok. Zijn oudere broer Jules gaf dus de aanzet om de stap te wagen en bakkersgast te worden. In Melle zou dat niet lukken had hij ondervonden, maar Gent had bakkerijen zat.

In Gent debuteerde hij als bakkersgast bij bakker Deneve, op 't Lang Schipgracht, tegen 8 frank per maand en de kost! De eerste maand zat hij er al door zijn schoenen. Hij moest nieuwe kopen, en dat kostte toen 7,50 fr. Hij had nog 50 cent over van zijn maandgeld! Om aan 10 fr. te geraken moest hij een hele tijd wachten. Hij was al 19 jaar en van bakker veranderd vooraleer hij 18 fr. per maand zou verdienen. Nadien, met nogmaals van bakkersbaas te veranderen, bracht hij het tot 22 fr. per maand. Hij werd daarna tweede knecht in de bakkerij Masson in de Gentse Hoogstraat, en daar mocht hij door zijn stielkennis beginnen tegen 30 fr. per maand. Hij kende dan ook alles tot en met patisserie. Maar of er te werken viel! De huidige bakkersgasten kunnen zich dat niet meer voorstellen. Het is tegenwoordig dan ook niet voor niets een knelpuntberoep. Vooral tijdens de wintermaanden waren de gemiddelde werktijden 110 tot 118 uren per week! Tweemaal tijdens de week mochten ze 's avonds uitgaan. Maar toen hadden ze reeds gewerkt van 2 uur 's morgens tot 19 uur 's avonds. Ze mochten wegblijven tot 22 uur, om dan 's anderendaags om 2 uur te herbeginnen.

's Zondags, na gewerkt te hebben van 2 tot 10 uur, trok René niettemin met zijn kleine bugel onder de arm naar de repetitie van 't muziek in 't Wanneken op Heilig Kerst. “Ge moet courage hebben”, zegden de mensen toen. Later is hij meesterknecht geworden bij een bakkersweduwe (Euphrasie Van Themsche, wed. Theophile De Wilde) in de Vlaanderenstraat in Gent¹¹. Een heel gekende zaak, toen al met bijhorend koffiehuis. Hij was toen de jongste meesterknecht in dat beroep. Met een onderbreking van anderhalve maand, is hij daar ongeveer 2,5 jaar gebleven. Toen kreeg hij reeds 40 fr. per maand en de kost en inwoon. Gedurende die anderhalve maand is hij ook meesterknecht geweest bij bakker Smet in de Donkersteeg. Ook een topbakkerij in die tijd. Daar was het echter nog wat anders. Driemaal in de week om 1 uur beginnen en 's avonds om 22 uur gedaan. Dan mochten de gasten gaan slapen tot 1 uur, dus nauwelijks drie uur. En dat was in een kelder van 14 trappen diep! Dat de bakkersgasten dat

---

¹¹ Alle bakkerijen en adressen werden opgezocht via de stad Gent. De meeste bestaan niet meer, maar de bakkerij in de Vlaanderenstraat nog wel.

destijds gedwee verdroegen, kwam hierdoor dat ze schier allemaal buitenjongens waren, en de hoop koesterden dat ze ook eens zelf "bakkersbaas" zouden worden. Een droom die voor de meerderheid onder hen vast en zeker op een ontgoocheling uitliep.

Aan zijn jongemensleven heeft René, vooraleer hij de 24 jaar ten volle had bereikt, vrijwillig een einde gesteld. Het woord vrijwillig in de betrekkelijke zin genomen, zoals bij de meeste mensen het geval is: hij huwde met zijn vriendin Maria-Theodora. Op zijn huwelijk in het Gentse stadhuis, hij was 23 en nog minderjarige als man, zij 21 maar als vrouw volwassen. Belangrijk detail, een zoon Nevejans uit Melle was getuige bij zijn huwelijk. Moeder gaf via een brief toestemming voor het huwelijk.

Moeder en vader Debruyne-De Snerck met in het midden hun kinderen: Paula, Maria, Martha, Magriet en Julien Debruyne.

Zijn sociale wijsheid nam eerst nadien een aanvang. Wel had hij altijd getracht voort te leren en veel te lezen. De nieuwe krant Het Volk die in 1891 nog als weekblad verscheen, opende voor hem een nieuwe gezichtseinder. Er was veel verkeer in de wereld. Dat bewustzijn was in hem toen duidelijk ontwaakt. Hoe het moest veranderd worden, dat moest hem nog duidelijk worden. Hij kreeg de kans mee te werken aan de krant met bijdragen over sociale toestanden, en met zijn pseudoniem Renati¹². Begin 1893 zou in Gent een verkiezing voor de Werk- en Nijverheidsraad plaatshebben. De werklieden van de voedingsnijverheid werden opgeroepen naar een kiesmeeting in het lokaal van de "Antisocialistische (zo was toen de benaming) Werkliedenbond" in het Oudburg in Gent te gaan. Ene Pieter Lambrecht zat die meeting voor, en de spreker was wijlen Louis Scheerder. René Debruyne geraakte onder de bekoring van het vurig woord. Wat Louis over de vereniging had gezegd, scheen René allemaal zo onweerlegbaar juist, dat in hem het plan groeide voor het stichten van een vereniging van

---

¹² Renati was aanvankelijk zijn pseudoniem om over sociale aspecten te schrijven. René Debruyne was goed bevriend met de uitgever en hoofdredacteur van Het Volk.

bakkersgasten. Met wijlen August Van Meenen, die toen in 't Dubbel Slot¹³ zelf bakker was, werd dat grondig overwogen. Gust zou er voorzitter van worden, René zelf secretaris en organisator. En zo gebeurde. Hij heeft later nog eens geschreven dat hij voor zijn eerste spreekbeurt op de voorziene vergadering, oefende op de bloemzolder van de bakkerij waar hij werkte. De 'bloemzakken' waren zijn toehoorders. Maar toen zijn eigenlijke spreekbeurt op de belegde vergadering kwam, wilde het er niet zo goed uitkomen als voor de bloemzakken. Maar Karel Laeremans hielp hem goed. De vergadering had echter niet het succes dat hij voor ogen had. Van toen af heeft hij moeten wennen aan teleurstellingen, maar hij zou er nooit door ontmoedigd geraken.

De jonge vereniging van bakkersgasten werd bestreden. René zelf werd door zijn toenmalige baas met wegzending bedreigd. Tegen de schromelijke mistoestanden, zoals betaling in etenswaren, die destijds in "Volksbelang" bestonden, werd een vinnige strijd aangeboden. Dat misbruik kon uitgeroeid worden, maar het heeft flink wat moeite gekost. Een jaar nadien werd in de Wollestraat in Gent de "Bakkerij Het Volk" gesticht, met toen Eugeen De Guchtanaere als bestuurder. Van toen af werd de familiale positie gunstiger. De lonen gingen echter het gemiddelde van 24 fr. per week niet te boven. En om de andere week mocht men 's nachts optrekken. Op het werk en elders leerde René discuten. Hij volgde lange tijd de studiekring, die destijds werd gegeven door de toenmalige vicaris-generaal van het Bisdom Gent, nl. priester-filosoof en theoloog Maurits De Baets. Een verstandig man met een duidelijke visie in sociale zaken. De Baets was ook nog de secretaris van toenmalig bisschop Antoine Stillemans. Het was de periode van priester Adolf Daens en politicus Charles Woeste van de katholieke burgerij, waarover later in 1992 in regie van Stijn Coninx nog een film werd gemaakt gebaseerd op het boek van Louis Paul Boon. Die periode dus, waarin ook René Debruyne syndicale aspiraties kreeg.

In de strijd met de socialistische bakkersvereniging kwam voor René meer oefening van spreken. Van meetaf aan is hij een papierverslinder geworden. Hij schreef meteen van bij de start sociaal geïnspireerde artikels in de krant Het Volk, een krant gegroeid uit arbeidersmiddens. Aanvallen of verdachtmakingen werden snel met een vlugschrift of manifest beantwoord. Die aanleg is hem altijd bijgebleven. Hij heeft reeds vele kilometers papier gevuld om aanvallen en laster af te slaan. Een grote collectie van die brieven is bewaard gebleven in het brievenboek van René Debruyne.

Op 1 juni 1896 is René Debruyne, na een examen, algemeen secretaris geworden van de christene vakverenigingen van Gent (het Middencomité), die toen reeds zeer sterk aan het groeien waren. De omstandigheden hebben het zo gewild, dat hij het belangrijkste deel van de wordingsgeschiedenis van de christene vakbeweging heeft kunnen meemaken. Zo beschouwt hij zich steeds als een product van de omstandigheden. Steeds is hij geïnspireerd geweest door die eenvoudige bestuursleden van de verenigingen, die na een lange dagtaak, 's avonds om 20 uur nog gedurende een paar uren beraadslaagden over de belangen van hun vak en van hun vereniging. Niet het minst de wijsheid van die eenvoudige wevers en katoenbewerkeren heeft hem dikwijls getroffen. En hij bleef er hun dankbaar om, want hun voorbeelden hebben hem duidelijk inspiratie opgeleverd. Hij was vaak de persoon die de oplossingen aanreikte.

Foto van René Debruyne als hij 28 jaar is en de eerste vrijgestelde syndicalist is.

¹³ Dubbel Slot: straat die nu niet meer bestaat maar in de buurt van de Volkskliniek in Gent lag. Ook de Korte en Lange Schipgracht situeren zich daar.

Zijn taak werd er vooral één van bemiddelen. Toen hij begonnen is, is er meteen oneindig veel veranderd en verbeterd. "Toch blijft er nog veel te doen, doch onverzwakt staat hij als een flink stuurman aan de leiding", zo schreef men over hem in de kranten van toen. Het is dus niet zoals in het toneelspelleken in zijn schooltijd in Melle, "Houdaar is geen mijnheer" geworden. René Debruyne is zichzelf gebleven, een man van overtuiging, een "keikop" zoals vrienden

Vakbondssecretaris René Debruyne aan zijn bureau in het Oudburg.

hem soms wel eens verweten hebben. Hij was en bleef een man met karakter maar ook met een visie. Met zijn echtgenote (Maria-Theodora De Snerck) worden liefde en leed gedeeld. René Debruyne is de grote organisator in heel Vlaanderen en tot ver daarbuiten van de antisocialistische vakverenigingen en het Middencomité. Hij volgde van in het begin de Studiekring van Arthur Verhaegen, de uitgever van Het Volk, waarover een interessant boek bestaat (De rode baron). In 1904 zal Pater Georges Ceslas Rutten hem vragen om de vaste secretaris te worden van de overkoepelende nationale vakbond in wording. Beide zijn later actief bij de stichting van het ACV in 1912. Rutten is de spil die de lijnen zal uitzetten, René Debruyne de echte

organisator en secretaris in de praktijk en een enorme werkkraft. Beide gaan in heel het land spreken en oproepen om mensen gesyndiceerd te krijgen. Het is dan ook een periode met veel stakingen, waarbij vooral René Debruyne telkens als bemiddelaar optreedt. Hij geniet vertrouwen van zowel de arbeiders als van de werkgevers die in hem de persoon vinden die met ideeën oplossingen aanreikt. In de eerste jaren van 1900 werd hij al vaak uitgezonden naar internationale congressen, waar hij de degelijke werking van vooral de Duitse vakbonden leert kennen. Die zijn enorm gestructureerd en dat ontgaat Debruyne niet. Hij is dan ook in de daaropvolgende jaren aanwezig op congressen in Genève, Zurich, Keulen, Milaan, Genua en Enschede. Voor de Textielwerkersbond wordt hij schatbewaarder van de internationale vakbond. Debruyne zal in Vlaanderen vooral de vakbond in Oost- en West-Vlaanderen uitbouwen, hij is meer dan de echte organisator, hij is de bezieler van de syndicale werking.

Samen met kanunnik Achiel Logghe van Brugge bezoekt hij alle parochiepriesters van het bisdom Brugge om ze van het belang van het christelijk syndicalisme te overtuigen. Bij hem en anderen rijpt de idee om het woordje 'antisocialistisch' weg te halen van de benaming van de vakbond, want op sommige vlakken moet er wel degelijk samengewerkt worden met de socialisten. In 1910 werd René Debruyne zelfs voorzitter van het Gewestelijk Verbond der Steenbakkersverenigingen van de Schelde- en Rupelboorden. Het zegt

Algemeen secretaris (uiterst rechts) René Debruyne met zijn medewerkers in de Holstraat in Gent, waar het vakbondslokaal in de beginjaren was ondergebracht.

veel over de specifieke vakbonden waarvoor hij allemaal gevraagd zal worden. Hij woont in Gent en maakt al zijn verplaatsingen met trein of stoomtram. Op zijn actief staan op een bepaald ogenblik 89 voordrachten in het hele land. In 1913 wordt hij ook secretaris van het ACV, waarmee hij aan de wieg stond bij de officiële oprichting in 1912.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog is hij de verantwoordelijke voor de voedselbedeling in Gent. Hij spreekt al een aardig mondje Duits want hij was vaak aanwezig in de voorgaande jaren op congressen in de Duitstalige landen. Als Duitse sprekers naar hier kwamen, was hij vaak de vertaler met dienst. Maar die voedselbedeling is maar wat ze is. De bezetter betreft er vaak mensen bij die lokaal vertrouwen genieten. Na vier jaar oorlog is René Debruyne aan het hoofd van de voedselverdeling wel 20 kilo vermagerd. Na W.O. I kon de vakbeweging opnieuw in volle actie komen, tijdens de oorlogsjaren was vergaderen verboden. René blijft de nationale secretaris van de vakbond, maar wordt toch ook twee keer tot nationaal voorzitter gekozen (1919-1921, 1923-1932). Hij is ongetwijfeld samen met pater Rutten één van de belangrijkste bouwheren van het ACV. Niemand nadien heeft hem dat nog nagedaan. In augustus 1921 vraagt kanunnik Achiel Logghe van Brugge hem vertrouwelijk in een brief of hij niet de kandidaat van de arbeiders zou willen worden op de Kamerlijst van Brugge¹⁴. Hij woont in Gent en is wel de nationaal voorzitter van het ACV. Binnen de vakbond gaat men akkoord want er moet ook via de politiek op sociaal gebied aan de weg getimmerd worden. En Debruyne heeft een duidelijke visie die door velen gedeeld wordt, en hij kan het goed verwoorden, zelfs ook in de krant waar hij afwisselend het pseudoniem Renati of zijn eigen naam hanteert. Hij draagt dan gedurende lange tijd twee petjes, dat van volksvertegenwoordiger en dat van nationaal voorzitter van het ACV. Daarvoor krijgt hij heel uitzonderlijk de toelating van het ACV-bestuur. Als volksvertegenwoordiger zal hij vooral werken in wetgevende zaken met een sociale inslag. Van zijn hand komt bv. het voorstel voor de wet op de betaalde vakantie, dat na veel amendementen toch zal goedgekeurd worden. Debruyne blijft tot 1939 volksvertegenwoordiger en zal in de tussenliggende periode veel sociale zaken doordrukken waar we nu nog de voordelen van genieten. Gezien zijn leeftijd, hij is dan 70, stelt hij zich geen kandidaat meer. Hij komt opnieuw naar Gent wonen, waar ook zijn kinderen en kleinkinderen geboren zijn. In het begin van de Tweede Wereldoorlog wordt hij dement en moet hij opgenomen worden in een gesticht. In december 1941 zal hij overlijden en wordt hij begraven op het Campo Santo in Sint-Amandsberg. En dus duidelijk niet op de Westerbegraafplaats in Gent die toen bestempeld werd als een geuzenkerkhof.

*Voor deze biografie heb ik ook geput uit de werken van Kadoc, de boeken geschreven door Emmanuel Gerard, Jozef Mampuyts en Jan De Maeyer. Het Volk en het Staatsblad waren tevens bronnen die ik raadpleegde. En uiteraard het familiearchief in mijn bezit.

Groepsfoto van redacteuren en syndicalisten van Het Volk en ACV na een vergadering in de gebouwen van de Holstraat. Vooraan in het midden Pater Rutten en Gustaaf Eylenbosch (hoofdredacteur H.V.), links 2e naast de witte pater is René Debruyne, toen ook journalist voor Het Volk.

René Debruyne als volksvertegenwoordiger met decoratie.

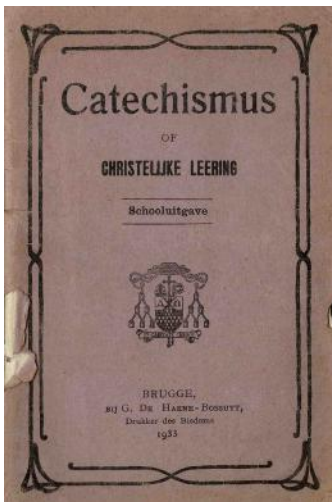
Het schilderij van Paul Poncelet dat aan René Debruyne werd geschonken n.a.v. een nationaal congres in Luik. Het schilderij bevindt zich bij Kadoc (KUL).

¹⁴ De brief is in mijn persoonlijk bezit via het familiearchief. Hij kwam op samen met Amedée Visart de Bocarmé, toen ook burgemeester van Brugge en tot op vandaag de langst zetelende volksvertegenwoordiger in België (56 jaar).

Doop in nood door Linda De Geest

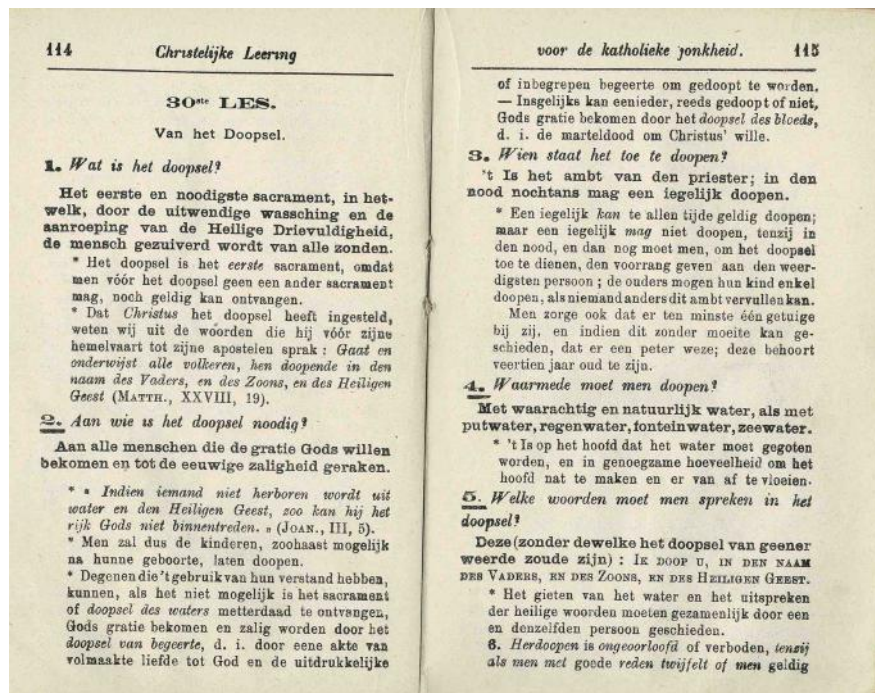
Elke tijdsperiode wordt gekenmerkt door eigen gebruiken, gewoontes, rituelen. Honderd jaar geleden werd het leven in onze streken in grote mate gedictieerd door de Kerk, die voorschreef wat moest en (vooral) wat niet mocht, allemaal in het teken van je zielezaligheid.

Denken we maar aan het sacrament van de doop. Nu wordt nog slechts een minderheid van de kinderen gedoopt, al dan niet uit christelijke overtuiging of omwille van een gezellig familiefestje. Als ouders toch beslissen te laten dopen, gebeurt dat meestal als het kind al enkele maanden, soms zelf meer dan een jaar oud is. Dat was een eeuw geleden ondenkbaar! Een pasgeborene moest zo vlug mogelijk gedoopt worden, liefst binnen de drie dagen na de geboorte. Om het even wie mocht met om het even welke vloeistof (uiteraard liefst water) zelfs een nooddoop uitvoeren, kwestie van het zieltje niet voor eeuwig te laten branden in de hel mocht de baby onverwacht komen te overlijden. Een griezelige gedachte, als je het mij vraagt.

kaft catechismus daterend uit 1933

uittreksel m.b.t. de
doopvoorschriften uit de
catechismus van 1933

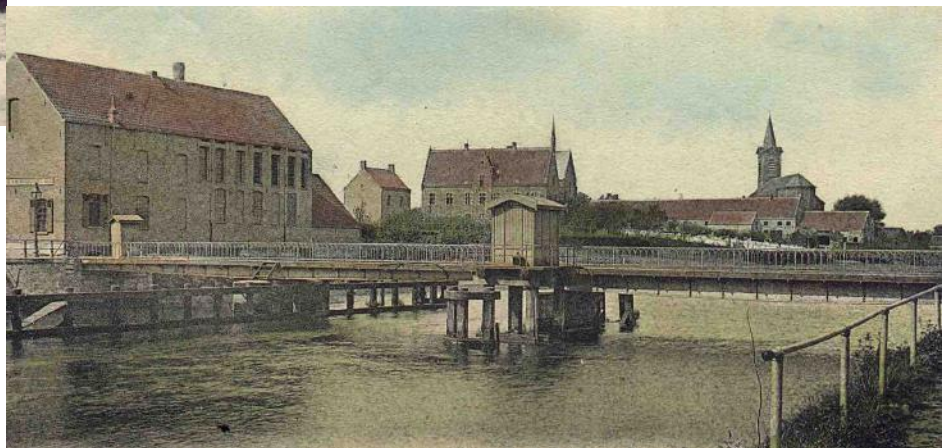
Vroeger was de moeder zelden of nooit aanwezig bij de doopplechtigheid, zij moest immers acht dagen in het kraambed blijven rusten en kon of mocht dus niet meestappen naar de kerk. De vader, de dooppeter en -meter en eventueel enkele familieleden, vrienden of burens staptten naar de kerk voor de plechtigheid bij de doopvont. De dopeling werd hierbij doorgaans gedragen door de baker of desgevallend door de doopmeter.

In het gezin van mijn grootouders langs moeders zijde, was het de gewoonte dat het gezelschap bij het huiswaarts keren na de doop, alle cafeetjes onderweg aandeed om er een heildronk uit te brengen. Zij woonden in "den Halven Bak", nu de Weidestraat – een zijstraat van de Wellingstraat in de Melhoek. Dit was (en is nog steeds) grondgebied Heusden, maar kerkelijk hoorde deze wijk bij de parochie Melle.

Sint-Martinuskerk te Melle

*Brug over de Schelde,
periode jaren 1930*

Mijn moeder en haar tweelingbroer werden geboren op 20 november 1938 en een paar dagen later trok de doopstoet naar de Sint-Martinuskerk van Melle. De brug over de Schelde lag toen nog ter hoogte van de Brugstraat (Melle) en de D'Haenestraat (Heusden), deze brug dateerde uit 1924. Het verhaal doet de ronde dat het gezelschap met de twee dopelingen in één van de laatste cafeetjes op de terugweg, plotseling vaststelde dat mijn moeder niet meer in de draagdoek stak. In paniek gingen ze op zoek en mijn moeder werd gevonden in de berm in de Zevengemeede, gelukkig ongedeerd. Ze moet uit de draagdoek gegleden zijn. En een anekdote was geboren.

Ook Alain De Caestecker heeft een verhaal over een doop in Melle. Het zijne dateert zelfs van veel vroeger, tijdens de Eerste Wereldoorlog:

*overzetbootje op de Schelde met de boreling
Suzanne Venneman en familie*

familiefoto Venneman met de boreling Suzanne

"Mijn tante had reeds jaren een foto liggen van de doop van mijn grootmoeder tijdens WO I.

Toen ik klein was heeft mijn grootmoeder mij ooit eens die foto getoond en het verhaal verteld, dat ze met een bootje was overgezet om gedoopt te worden omdat de brug van Melle vernietigd was.

Ze had me toen ook een krant getoond waarin daarover geschreven werd maar noch mijn moeder noch haar zuster (mijn tante) wisten daarvan en zij hebben ook nooit een krant gevonden bij de persoonlijke dingen die van hun moeder bewaard zijn.

Ik heb het altijd heel spijtig gevonden dat ik die krant niet had maar onlangs ben ik erin geslaagd om op de site van de Belgische Bibliotheek het artikel terug te vinden dat verscheen in Het Volk van 25-02-1915."

Vóór 1867 kon men de Schelde te Melle slechts oversteken via een veerpont, de eerste brug werd gebouwd in 1867-1868 door een privé-initiatief van mevrouw van Pottelsberghe de la Potterie en deze brug was ongeveer 500 meter stroomafwaarts gelegen ten opzichte van de huidige brug over de Schelde. Bij het begin van de eerste inval van de Duitsers in Kwatrecht en Melle in oktober 1914, werd deze brug door het Belgische leger opgeblazen.

Tijdens de bezetting bouwde het Duitse leger een houten noodbrug ter hoogte van de Pontstraat, deze brug zou dienst doen tot in 1924. De doop van Suzanne Venneman*, de grootmoeder van Alain De Caestecker, situeert zich dus in de periode nadat de brug werd opgeblazen en vooraleer de noodbrug door de Duitsers werd gebouwd.

Suzanne Venneman vertelde aan haar kleinzoon ook dat zij op drie- of vierjarige leeftijd wees werd, haar ouders overleden allebei in 1918 of 1919. Het vermoeden bestaat dat de overgrootouders van Alain De Caestecker het slachtoffer werden van de Spaanse griep die hier woedde na de Eerste Wereldoorlog.

Wij danken Alain De Caestecker voor het bezorgen van het krantenknipsel en de foto. Hiermee werd nog maar eens aangetoond hoe een eenvoudige foto de aanleiding kan zijn om een gebeurtenis terug te voorschijn te toveren uit de plooien van het verleden.

*een paar genealogische gegevens:

Suzanne Venneman werd geboren te Heusden (deel dat parochiaal bij Melle hoort) op 11 februari 1915 en gedoopt in de Sint-Martinuskerk op 12 februari 1915 door de toenmalige pastoor Isidoor De la Croix, vandaar dat men de Schelde over moest.

VENNEMAN Octavus Josephus, °Melle 18/03/1876, schoenmaker, zoon van Josephus (+Melle 15/02/1895) en Vanherreweghe Maria

x 16/02/1898 VERBERCKMOES, Pharaïlda Maria, °Wetteren 15/02/1877, kleermaakster, dochter van Augustien (+Wetteren 18/02/1886) en Backx Virginia (+Wetteren 18/02/1897)

Getuigen: Van Hoorde Alfred, Verbruggen Jozef, De Decker Jan Bernard en T'Jampens Cyriel.

Register burgerlijke stand Melle, huwelijken 1891 - 1900 Akte nr.: 5 - bruidegom en bruid hebben de akte ondertekend

VENNEMAN, Josephus, °Melle 7/10/1840, hovenier, zoon van Leander en Centille Henriette

FEEST AAN MELLE-BRUG. — Het klinkt wel aardig in dezen droevigen tijd, maar 't is toch noodig ook dat er bijwijlen wat verpoozing kome. De door iedereen geliefde Oktaaf Venneman, en zijne neerstige Pharaïlda hebben met vreugde hun kroost zien vermeederen met eeneflinke jonge dochter. Voor de doopplechtigheid moest men de Schelde oversteken en... de brug is opgeblazen. Vermits het nu het eerste pasgeboren meisje was, dat moest overgevoerd worden, heeft men er eene ware feestelijkheid van gemaakt. De immer dienstveerdige Omer De Meyer was er bij en dit zegt genoeg. Het overzetbootje was buitengewoon prachtig versierd en onder de tonen eener lustige muziek gleeed het schuitje met den overgelukkigen vader, de baker met de doopelinge en peter en meter van den linker naar den rechter en na de plechtigheid van den rechter naar den linker oever. Aan de beide Scheldekanten werd er veel leute gemaakt, want ieder wilde deelen in het geluk der brave ouders. Binnen 14 dagen doet de moeder haren Kerkgang

uittreksel krantenartikel m.b.t. doop Suzanne Venneman

x 24/01/1867 VAN HERREWEGE, Marie,
°Melle 28/04/1840, naaister, dochter van
Charles (†Melle 11/02/1863) en Vanhecke
Angelina

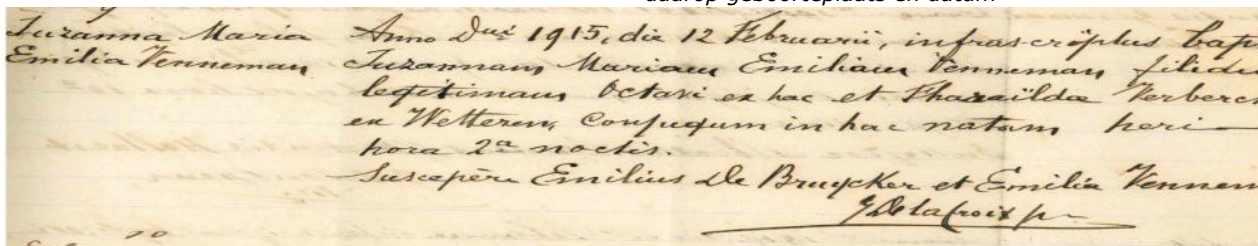
Getuigen: Bekaert Auguste, Wyndaele
Marcelin, De Moor Leonard en Van Audenhove
André

Register burgerlijke stand Melle, huwelijken
1861 - 1870 Akte nr.: 2 - bruidegom en bruid
hebben de akte ondertekend - Ouders van de
bruidegom woonden te Zwijnaarde, moeder
van de bruid te Melle.

doopakke Suzanne Venneman

detail uit de huwelijksakte van Suzanne Venneman met
daarop geboorteplaats en datum

Wie meer wil weten over de geschiedenis van de verschillende bruggen over de Schelde te
Melle-centrum kan terecht bij het artikel "De kwestie van de vele bruggen over de Schelde te
Melle", verschenen in De Gonde jg. 21 (1993) nr. 2-3 (auteur: Jan Olsen), zie onze webstek
www.erfgoedmelle.be.

Oproep

Wie heeft te Melle / Gontrode **schamppalen en/of -stenen** staan aan zijn/haar voordeur of
toegangspoort? Graag kregen we zicht op waar zich in onze gemeente dergelijke kleine
erfgoedstukken bevinden. Destijds en soms vandaag nog behoeden deze kleine
bouwfragmenten de aanpalende muren, poorten en deuren zich van mogelijke beschadiging.

Hierbij publiceren wij een paar voorbeelden uit onze gemeente (foto's werden gemaakt door
ons redactielid Raoul Schepens). Indien u iets dergelijks heeft staan (of weet staan),
contacteer dan zeker onze erfgoedvereniging (voor dit onderwerp:
janolausolsen@hotmail.com).

LANGS MELSE KUNSTENAARS

CATALOGUS

op voorhand te verkrijgen in de bibliotheek en op het gemeentehuis
of online <https://www.melle.be/langs-melse-kunstenaars>
tijdens het weekend ook bij de deelnemende kunstenaars

Guy Timmerman	Beeldhouwwerk, tekeningen, installaties	Oude Brusselse Weg 3
Veerle Coucke	Schilderijen	Brusselsesteenweg 34
Lieve Demasières	Keramiek	Begoniastraat 2
Nico Van Staden	Schilderijen, boetseren, keramiek	Begoniastraat 2
Arnold Verhé	Schilderijen, tekeningen, mixed media	Merelbekestraat 69
Dirk Biesemans	vioolbouwer	Tulpenhof 10
Hilde Janssen	tekeningen	Studio M
Pen Stewart	schilderijen, boeken	Studio M
Jan Schelstraete	twee- en driedimensioneel werk	Studio M
Gerda Blindeman	schilderijen, beelden	Koningin Fabiolalaan 21
Ludwina Degryse	tekeningen, aquarellen, schilderijen	Polyvalente zaal bib
Isabel Boutens	illustraties, animatiefilms	Vossenstraat 52
Marc Roos	keramiek	Jules Vitslaan 3
Mieke Vergote/Atelier Kreamieke	keramiek, boetseren	Schauwegemstraat 65
Laurence Verraest/coLLaGe aRT	collages	Schauwegemstraat 65
Andreas Raven	gedichten	Brusselsesteenweg 329
Walter Van Caeneghem	schilderijen	Brusselsesteenweg 329
Francis & Marc Michels	kunst & muziek	Brusselsesteenweg 329
Tattoo Ienjas/Ignace Goddeeris	tattoos en grafisch werk	Brusselsesteenweg 349
Stefaan Schreel	metaalsculpturen en lichtobjecten	Brusselsesteenweg 537

ERF GOED FESTIVAL

LEZINGEN
OPTREDENS
WORKSHOPS
ERFGOEDMARKT
RETROFOTOSTUDIO
KINDERACTIVITEITEN
TAXATIE VAN
ERFGOEDOBJECTEN

ZATERDAG 2 OKTOBER 2021

13U - 17U30

GRATIS TOEGANG

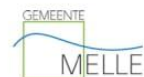

ТУИНБОУWSCHOOL MELLE
(Brusselsesteenweg 165)

info & inschrijven

WWW.ERFGOEDVIERSPRONG.BE

Verantwoordelijke uitgever: Bertrand Vrijens, Sint-Antoniusplein 10, 9860 Oosterzele

ERFGOEDFESTIVAL PROGRAMMA

2 OKTOBER 2021 | 13U - 17U30 | GRATIS TOEGANG | TUINBOUWSCHOOL MELLE (Brusselsesteenweg 165)

ORANGERIE

Onthaal & inschrijving
Retrofotostudio (Fotoclub Iris Melle)
10 jaar Erfgoed Viersprong

AMBACHTSLAB

Workshops > Op inschrijving
13u30-15u | Kruidenkennis & bereidingen
(Avalonhoeve)

15u30-17u | Viltten met viltmaald / voor ouder en kind (Youth Band Lochristi)
(Textillabo)

ROND DE BOOM

Workshop > Op inschrijving
13u30-15u30 | Initiatie houtsnijden / 10-14 jaar
(Meneertje Teelepel)

KASTEEL

Lezingen > Op inschrijving
13u15-14u | 'Mottes in Vlaanderen' (Davy Herremans)
14u15-15u15 | Historische rondleiding op de Tuinbouwschool (-Jan Olsen)
16u15-17u15 | 'Eigenijds erfgoedwerk: de latte machiata van Heemkunde Houtem' (Geert Coppens)
14u30-15u15 | 'Messen ontwerpen en maken uit afval' (Antoine Van Loocke)

FOTOLAB

Infostand
13u-15u15 | Fotograferen en beheren van erfgoedobjecten
Workshop > Op inschrijving
15u30-17u | Dateren van oude foto's (Spoorzoeker)

SCHATKAMER

13u30-16u30 | Taxeren van erfgoedobjecten. Wat is jouw object waard? (Bruno Speybrouck)
> Op inschrijving

CÔTÉ COUR & JARDIN

Erfgoedmarkt (DSMG)
Avalonhoeve
Leerambacht
Eetbaar Melle
Vzw UitmuntEnd
Erfgoed De Gonde
Houtem Jaarmarkt
Het Takketiele Huis
Monumentenwacht
Heemkunde Houtem
Gijzelse Microbrouwerij
Boekbinderij Boek & Taal
Steunpunt Levend Erfgoed
Reuzen van Vlierzele (Gezinsbond)
Heemkundig Genootschap Land van Rode

Optredens
Youth Band Lochristi
Griekse dansgroep Melisses

GELEGENHEIDSCAFÉ

ARCHEOLOGIELAB

NOSTALBUS

EN MEER ...

GALLISCHE HOEVE

AMBACHTELIJKE PATISSERIE

Het Erfgoedfestival wordt op een coronaveilige manier georganiseerd, geheel volgens de op dat moment geldende maatregelen.

Mijn stamboom opmaken!!!

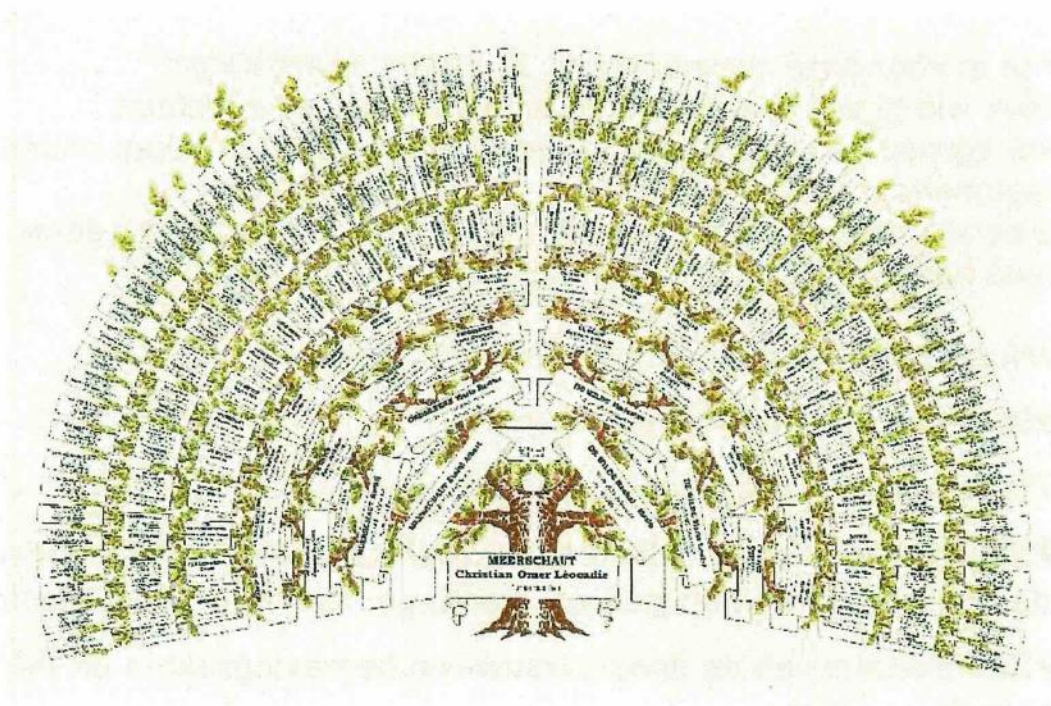
Hoe en Waar begin ik eraan???

Schrijf je in voor onze cursus "MAAK JE EIGEN STAMBOOM"
en ontdek wie je voorouders waren en waar en hoe ze leefden
Onze werkgroep genealogie organiseert een cursus stamboom onderzoek
voor beginnende vorsers

Van de eerste notities tot een mooie afgewerkte familiegeschiedenis
De cursus handelt o.a. over volgende onderwerpen:

- Nummering en benoeming van voorouders
- De verschillende tijdrekeningen
- Te raadplegen documenten en bronnen
- Interpretatie van de geboorte-, huwelijks-, en overlijdensakten uit de registers van de burgerlijke stand, gemeentelijke documenten
- Interpretatie van de doop-, trouw- en begravingsakten uit de parochieregisters
- Kadaster, landkaarten
- Uitdiepen van de verschillende bronnen
- Overzicht in verband met het graafschap van Vlaanderen, Kasselrijen, heerlijkheden
- Interpretatie van de terminologie in de Staten van goed
- Poorters van een stad, buitenpoorters
- Inleiding oud schrift
- Het raadplegen van allerlei bronnen
- Heraldiek hoe een familiewapen interpreteren

Kwartierstaat opmaak:

 Tips voor het samenstellen van een familieboek

 Geleid bezoek aan het Gemeentelijk Archief en Documentatiecentrum te Melle

De cursus genealogie voor beginners gaat door, in de leeszaal van het:

Gemeentelijk Museum, Archief en Documentatiecentrum
Brusselse steenweg 393 – 9090 Melle

Op:

dinsdag 12 10 2021 – dinsdag 26 10 2021

dinsdag 09 11 2021 – dinsdag 23 11 2021

Aanvang telkens om 19.30 uur stipt

Deze cursus wordt verzorgd door Chris Meerschaut

Inschrijving: uitsluitend door overschrijving van 25 Euro (cursusmateriaal is hierbij inbegrepen) op bankrekening van Erfgoed De Gonde Vzw

BE48 7370 3628 6127 BIC KREDBEBB

Met vermelding " cursus mijn stamboom opmaken"

vóór 1 oktober 2021

Heemkundig nieuws

door Hannah Van der Auwera & Jan Olsen

Dat Melle ook een typisch dialect heeft is misschien wel een open deur intrappen. Wie zich heel hard bekommert om het voortbestaan van **het Mels dialect** is de rasechte Mellenaar Lieven Vergaerde, onderwijzer aan het college van de paters Jozefieten te Melle. Een interview met hem over dit onderwerp kan je nalezen in de zomernieuwsbrief van Erfgoed Viersprong via de webstek www.erfgoedviersprong.be.

In 1893 werd in Arlon onder leiding van pater Cus de Sint-Rafaëlsilde (die zich na meer dan 50 jaar koninklijk mocht noemen) opgericht. Ook in Vlaanderen werden er mettertijd diverse afdelingen uitgebouwd, ook in Melle. De leden kwamen doorgaans voort uit de rangen van het spoor, de post, de telegrafie, het zeewezen, de luchtvaart en de tram).

In Melle zag de afdeling van **de Koninklijke Sint-Rafaëlsilde** het levenslicht in september 1951 door toedoen van E.H. André Bohyn, pastoor te Melle van 1949 tot in de zomer van 1965 (hij overleed te Deinze in 1976), hun vlag werd gewijd in 1954. Marcel Bradt werd hun eerste voorzitter, bij de aanvang had deze vereniging meteen een veertigtal leden. De Sint-Rafaëlsilde hield op 16 juni 2021 op met haar bestaan, dit om reden van o.a. vergrijzing van de huidige leden en door gebrek aan interesse geen instroom meer van jongere leden. Een bijdrage hieromtrent verscheen in Kerk en Leven van 30 juni 2021.

Museumschatten en Schatten van Mellenaars

De jaarlijkse kernmistentoonstelling van het gemeentelijk museum in het eerste weekend van juli stond dit jaar in het teken van "Schatten op zolder". Gedurende anderhalf jaar hadden drie ploegjes vrijwilligers wekelijks gewerkt aan de inventaris van het gemeentelijk museum. Het resultaat van hun noeste arbeid kan sinds juni bekeken worden op de Vlaamse Erfgoeddatabank Erfgoedinzicht. Het ideale moment om ook de Mellenaars te laten kennismaken met de schatten op de museumzolder!

Verschillende vrijwilligers en medewerkers stelden hun favoriete verzameling voor aan het publiek. De bezoekers ontdekten beelden, processieborden, lesmateriaal, foto's en schilderijen, dagelijkse gebruiksvoorwerpen, werktuigen om pijlen te produceren, archeologische vondsten, vlaggen en vaandels van Melse verenigingen, militaire uniformen... Als afsluiter konden ze stemmen op hun favoriete verzameling. Dit is hoe de Mellenaars gestemd hebben:

Beeldencollectie van Jules Vits	48 stemmen
Verzameling dagelijkse gebruiksvoorwerpen	33 stemmen
Verzameling pijlenmakerij Gyselinck	26 stemmen
Onderwijscollectie	23 stemmen
Processiemateriaal (kledij, borden, kransen, ...)	21 stemmen
Archeologische verzameling	20 stemmen
Militaria (uniformen, wapens, uitrusting, ...)	20 stemmen
Vlaggen en vaandels van Melse verenigingen	17 stemmen
Iconografische collectie (foto's, schilderijen, prenten...)	7 stemmen

Eric De Wilde keurt een erfstuk

Aansluitend vond op zaterdag ook "Schatten van Mellenaars" plaats. Mensen die zich afvroegen wat die bijzondere rommelmarktvondst, dat oude schilderij of servies dat ze geërfd hadden, ... nu echt waard was, konden die dag terecht in het museum. Antiekkenner en -verzamelaar Eric De Wilde bestudeerde hun stukken en vertelde hen er alles over. Schilderijen, oude munten, zilveren kandelaars, kristallen voorwerpen, houten vliegtuigjes, ... het passeerde die middag allemaal de revue.

Eric is zelf een verwoed antiekverzamelaar. Van kindsbeen af is hij geïnteresseerd in alles wat mooi en oud is. Door vijftig jaar rommelmarkten en kunst- en antiekbeurzen te bezoeken heeft hij expertise opgebouwd bij het determineren van voorwerpen. De voorbije jaren verschenen er een honderdvijftigtal van zijn persoonlijke schattenjachtverhalen in het tijdschrift "9080" uit Lochristi. Deze verhalen werden begin vorig jaar gebundeld in het boek "Schattenjachtverhalen gebundeld".

Zondag 5 september, de Koninklijke Heemkundige Kring Heemschut Lede, die dit jaar haar 60ste verjaardag mag vieren, kon geen betere dag uitkiezen om **de heemdag van Heemkunde Oost-Vlaanderen vzw** te organiseren, het was een stralende zon die onze Oost-Vlaamse heemkundigen (we waren er met 108 deelnemers) de gehele dag gezelschap hield.

Behoudens culinair werden we meer dan behoorlijk verwend met een boeiend en afwisselend programma. Verwelkoming in het gemeenschapscentrum 'De Volkskring' was er door de voorzitter van de kring, Peter Van Acoleyen en door burgemeester Roland Uyttendaele. Vervolgens genoten we van twee boeiende lezingen, een eerste over de Belle Epoque (1870-1914) door Dirk Decoster, die mee aan de basis lag van de uitbouw van het Belle Epoque Centrum te Blankenberge en als tweede was er deze van voornoemde voorzitter over het markizaat van Lede met aandacht voor Emmanuel de Bette en zijn kasteel waarvan de ruïne werd geconsolideerd en vandaag eigendom is van de gemeente en de toegangspoort vormt voor het aanpalende park. Peter Van Acoleyen had het ook over de vele mooie herenhuizen te Lede.

ruïne markizaatkasteel te Lede

Vreugd en Deugd Lede

's Namiddags genoten we van een prachtig historisch openluchtspel met kwinkslag 'De laatste markies van Lede', uitgevoerd door de toneelgroep 'Vreugd in Deugd Lede' en leden van de plaatselijke balletschool (tekst en regie: Fons Vinck). Als decor fungeerde het voormelde restant van het markizaatkasteel. Aansluitend wandelden we kort doorheen het centrum van

de gemeente Lede, we trokken even het tot privaatmuseum omgetoverd atelier 'La Lédoise' binnen, tot 1973 werden er daar ten behoeve van de vele duivenbonden (ook buitenlandse) constateurs (duivenklokken) ontwikkeld en gefabriceerd. Alles wordt daar door nazaten nog heel netjes bewaard, er staan nog vele werktuigen uit de 19de eeuw, de beginperiode van het atelier.

atelier La Lédoise

overhandiging van de Reynaertprijs

Deze schitterende dag werd traditioneel afgesloten door Luc Van Driessche, voorzitter van ons Oost-Vlaams verbond, met de huldiging van een paar mensen die zich reeds 25 jaar inzetten voor het bestuur van hun heemkundige vereniging en werd de jaarlijkse Reynaertprijs uitgereikt. Dit jaar ging deze naar de zeer verdienstelijke heemkundige, Ludwig De Temmerman, voorzitter van de Geschied- en Heemkundige Kring Triverius uit Brakel. Bij deze uitreiking hield Minister van Staat en ere-burgemeester van Brakel, Herman De Croo eraan aanwezig te zijn op deze prijsuitreiking. Een receptie rondde alles af. Als Erfgoed De Gonde vzw houden we eraan onze collega's van de heemkundige vereniging uit Lede van harte te feliciteren voor hun 60-jarig jubileum en voor de puike organisatie van de heemdag.

groepsfoto genomen op de Heemdag (foto: André De Gauwe / Heemschut Lede)

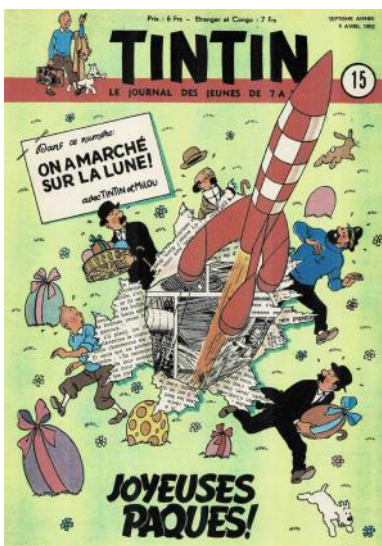

Open Monumentendag te Melle op zondag 12 september: een uitgebreid verslag volgt in de rubriek heemkundige nieuws van ons volgend nummer.

Erfgoedredders Melle, een project van de Dienst Erfgoed van de Provincie Oost-Vlaanderen in samenwerking met onderwijsinstellingen te Melle en Mellenaars die actief zijn in de erfgoedwerking binnen onze gemeente. Het project wordt in het huidig schooljaar verdergezet gezien de beperkingen die covid-19 het voorbije schooljaar meebracht. Toch werden een paar mooie projecten gerealiseerd, zo maakte meester Thorvald met zijn klas een film met de vijfde klas van de gemeentelijke basisschool waarin historische 'bekende Mellenaars' de hoofdrol spelen. Bert ging met zijn groep leerlingen o.a. aan de slag aan de gloriëtte aan het college, kampeerde er en voerde er een musical op die eveneens gefilmd werd. In de onmiddellijke omgeving ontdekten de leerlingen er zowaar een Mariagrot die doorheen de jaren overwoekerd was door struikgewas. Koen en Ilka van de Sint-Vincentiuschool gingen met hun leerlingen op verkenning in de onmiddellijke schoolomgeving. Bedoeling is om een boekje samen te stellen op basis van interviews met bewoners van woningen die hun aandacht trokken. In Gontrode ging Ilka op bezoek op de site van het gewezen vliegveld van Gontrode.

Camille Melloy in Tintin

Via onze medewerker Paul Sels, die een fervent verzamelaar van stripverhalen is, kregen we de tip dat in Tintin (de krant voor jongeren van 7 tot 77 jaar, n.v.d.r.) van 09 april 1952 op p. 12 een gedicht van Camille Melloy (Melle 1891 – Sint-Niklaas 1941) gepubliceerd werd, met name "Paques frappe le roc", deze was voorzien van een inleidende tekst waarin o.a. verwezen werd naar de tentoonstelling "Camille Melloy" die georganiseerd werd door 'Le Musée du Livre' te Brussel en geopend werd op 19 december 1942 (midden Wereldoorlog II) alsook naar zijn boek "Suomi ou le bonheur en Finlande" dat verscheen in Parijs in 1939. Wie meer over Camille Melloy wil weten kan De Gonde jg. 19 nr. 3-4 raadplegen alsmede diverse andere bijdragen over deze Fransschrijvende priester-dichter uit Melle in ons heemkundig tijdschrift (zie onze webstek: www.erfgoedmelle.be).

Camille Melloy

LE PRÊTRE-POÈTE

C'EST être doublement aimé de Dieu que de recevoir de ses mains la vocation de prêtre, et celle de poète. Camille Melloy fut ce privilégié qui naquit poète, le 28 janvier 1891, à Melle, au bord de l'Escaut, et mourut prêtre, le jour de la Toussaint 1941, à Saint-Nicolas, en Flandre.

Petit garçon, il ne connaissait que le flamand; mais lorsqu'il découvrit la langue française, en entrant au collège de Melle, il s'écria, rimant ses premiers vers: «Ma Muse chante en français!» Et, de fait, c'est en français qu'il écrivit «Le Soleil sur le Village», son premier recueil, qu'il ébaucha pendant la guerre de 1914.

Ordonné prêtre en 1921, il fut professeur de littérature française en maints collèges. De nombreux voyages lui permirent de découvrir, et de chanter, les pays nordiques, l'Angleterre, l'Italie et aussi la Terre Sainte.

À travers tous ses poèmes — qu'il s'agisse de «Parfum des buis», de «Retour parmi les hommes», de «Enfants de la Terre», du «Miserere du Trouvère» ou de ce «Requiem» qu'il publia peu avant sa mort — transparaît le filigrane de sa pensée constante: communion avec la nature, avec les êtres; amour de sa terre natale, mais aussi des pays lointains; familiarité avec l'idée de la mort.

Je me souviens d'une exposition qui fut ouverte au Musée du Livre, à Bruxelles, à l'automne 1942, où les amis du poète réunirent

ses œuvres, ses manuscrits, des photographies, des lettres, des objets familiers qui lui avaient appartenu.

Je revis les vitrines au cœur desquelles s'ouvraient ses livres. Il me semblait que sa pipe fumait encore au creux du cendrier et que les pages manuscrites que je découvrais là, couvertes d'une écriture régulière et sans ratures, portaient encore l'empreinte de ses doigts. À peine l'encre avait-elle séché à la plume d'or du défunt, et la main qui étreignait ce stylo, ce coupe-papier, errait encore, en cette salle, parmi les photographies répandues.

Images de l'avion qui emporta le conteur de «Suomi» vers le bonheur en Finlande; petite statuette du Poverello caressant à ses pieds le loup de Gubbio, et qu'aimait comme un frère l'humble prêtre de Melle.

Que de livres gracieux, ouverts en ces vitrines, pour l'émerveillement des petits et des humbles! Légendes divines illustrées et colorées avec une naïve tendresse. Et cette «Paix d'Assise» où le prêtre-poète, rentrant d'Italie, avait déposé le meilleur de lui-même.

Tout cela parlait de Camille Melloy comme l'aurait fait un album de photographies. Tout cela chante encore, aujourd'hui, dans ses livres, ces beaux livres tout simples et bons qui fleurissent la campagne et d'où j'ai extrait pour vous, en ces journées pasciales, quelques vers triomphants. Je vous les offre avec mes vœux de joie.

PAQUES FRAPPE LE ROC

AVRIL sonne, d'un bout à l'autre du pays,

Comme un carillon fol aux innombrables gammes.

Regards des fleurs, chants des oiseaux, essor des âmes;

Pâques frappe le roc, et la vie en jaillit!

Les vergers moussent, blanc sur bleu, dans la lumière,

Faisant valoir la rouge allégresse des toits.

Et c'est vraiment ma Flandre heureuse que je vois

Quand paraît, jeune et belle, à son seuil, la fermière.

LES soirs de mai, je voudrais être simplement

Le modeste curé d'un village flamand.

J'aurais mon presbytère à deux pas de l'église,

De la joie plein le cœur, du lilas plein la brise;

Sur les lèvres du jour défilant j'entendrais

La chanson du travail expirer à regret.

Puis, lorsque vers le porche rempli d'ombre dormante

Dans un froufrou d'arvès glissent déjà des mantes

Et que le couchant rose aux vitres ne luit plus,

Je monterais sonner moi-même le salut

Camille MELLOY.

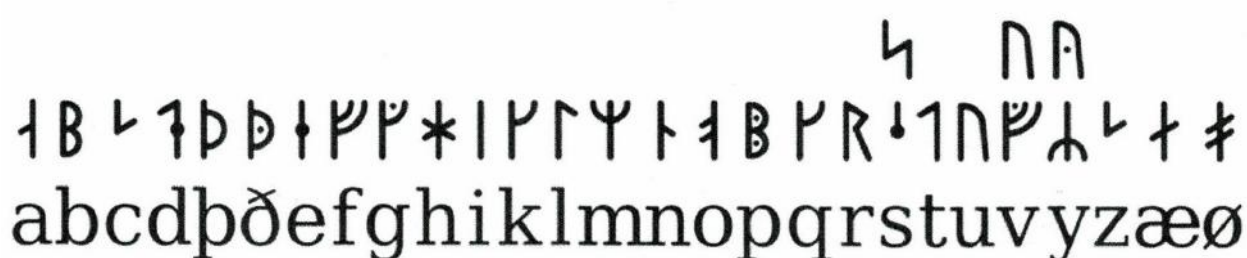

De betekenis van metselaars-, muur- en sibbetekens door Chris Schoonejans

Deze bijdrage is een aanvulling op het artikel van Chris Schoonejans "De betekenis van muurtekens", verschenen in De Gonde jg. 43 (2015) nr. 4. Wie verder interesse heeft in dit onderwerp kan terecht in het recent verschenen boek van voornoemde auteur "Mysterieuze symbolen in Gent" (te raadplegen in ons documentatiecentrum) en verwijzen we ook naar de reeks artikels van de hand van Ginette Desmet in De Gonde, verschenen in jg. 25 (1997) nummers 1, 2 en 3-4.

In akten, op wapenschilden, grafstenen, gebouwen en zelfs op oude landbouwwerktuigen zien we tekens die meer betekenen dan een toevallige versiering. Sommige van die tekens zijn identiek aan de runetekens, andere zijn er schijnbaar van afgeleid, maar een groot aantal hebben er niets mee te maken. Vooraleer ik de functie en de betekenis van muur- en sibbetekens zal belichten, wil ik eerst ingaan op het runenschrift dat mogelijk aan de basis ligt van de 'zintekens' zoals de sibbe- en metselaarstekens in één woord ook soms worden genoemd.

Het **runenschrift** is het oudst bekende schrift dat werd gebruikt door de Germaanse volkeren van Noord-Europa, Groot-Brittannië, Scandinavië en IJsland vanaf de 2e of de 3e eeuw tot en met de 19e eeuw. Dit alfabet bestaat uit letters samengesteld uit meestal rechte en schuine lijnen die gemakkelijk, in bijvoorbeeld steen of hout kunnen worden gekrast. Het omvatte oorspronkelijk 24 lettertekens waar ook een magische betekenis aan verbonden werd.

Het Runenschrift heeft in de loop van zijn toepassing ook heel wat aanpassingen ondergaan, Hierbij afgebeeld een middeleeuwse variant en hun Latijnse transcriptie.

Door de opkomst van het christendom werd het runenschrift verdrongen door het Latijns schrift en geraakte ook de betekenis van de runen enigszins vergeten.

De naam voor deze Germaanse schrifttekens, *rune* (meervoud: *runen*), is vanwege de toen vernieuwde belangstelling voor de Oud-Germaanse cultuur aan het eind van de 18e eeuw ontleend aan het oud-noordse woord 'rún', wat ook 'geheim of verborgen' kan betekenen. Dit woord is verwant aan 'r! na' (vertrouwelijk gesprek, raad) in het Oudsaksisch en wat in het Middelnederlands voorkwam als "rune" (geheim overleg).

De oudste bekende runen-inscripties (als men hiermee een eenvoudige schriftvorm bedoelt) stammen uit de Romeinse ijzertijd, een periode waarin de Romeinse invloed zich tot in Noord-Europa verspreidde. Het runenschrift heeft zekere overeenkomsten met het Latijnse, Griekse en Hebreeuwse alfabet.

De runentekens werden, naast hun dagelijkse gebruik, mogelijks ook voor het waarzeggen gebruikt: omdat elk schriftteken *acrofonisch* de naam van een woord draagt (*acrofonie of*

acrologie is het gebruik van woorden om de eerste letter daarvan weer te geven), werden hieraan later magische betekenissen toegekend. Voor het gebruik in de waarzeggerij is echter geen enkel historisch bewijs teruggevonden.

Sommige van de runentekens ziet men ook als muurtekens toegepast. Ze worden ook wel eens metseltekens genoemd, maar dit is een minder aangewezen benaming omdat het kan verward worden met metselaarstekens dat iets anders betekent.

Muurtekens worden door mensen die er niet mee vertrouwd zijn gezien als een 'decoratieve' figuratie door het gebruik van afwijkend gekleurde bakstenen in het metselwerk. Het verschil in kleuren ontstaat door een 'chemische verstoring' tijdens het bakproces van de bakstenen. De oudste tekens hebben een oude archaische vorm en worden omschreven als apotropische tekens die de bedoeling hadden om onheil af te weren of om geluk af te smeken. Dergelijke tekens werden al van in de oudheid gebruikt ter bescherming van mensen, dieren, gebouwen, enz. Men geloofde dat ze de kwade gevolgen van tovenarij, het 'kwade oog' en andere ongunstige krachten zouden kunnen afweren. In uitbreiding was dit ook van toepassing op vuur en blikseminslag.

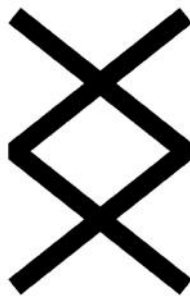
Alhoewel die tekens behoorden tot een heidens- of volks bijgeloof kregen sommige van die tekens een religieuze connotatie. De figuratie van de tekens op een muur ontstond door het horizontaal metselen van de gekleurde bakstenen in het opgaand metselwerk. Over muurtekens met schuin geplaatste bakstenen heeft men twijfels over de authenticiteit. Zoals we reeds eerder aangaven zijn de muurtekens zeer oud, ouder zelfs dan de runen waarmee sommige enige overeenkomst vertonen. Hier durven wij uit afleiden dat sommige runentekens afgeleid zijn van die apotropische tekens en niet omgekeerd.

Zo herkennen wij o.a.:

De X of **gebô** wat staat voor 'gave of gift betekent, staat voor het spirituele geschenk, generositeit en talent. **Inguz**, ook wel Ing of Ingwaz genoemd, is vernoemd naar de vruchtbaarheidsgod Inguz. Dit teken staat dan ook voor vruchtbaarheid en creativiteit. De rune ziet eruit als twee x-en onder elkaar of kan geïnterpreteerd worden als een <>. Sommige auteurs zien in dit laatste een ruit die symbool staat voor de zon (of zelfs voor de oppergod). Soms werd de ruit middenin voorzien van een punt. Meerdere ruiten of X-en werden aaneengesloten tot een veld en wordt dan de geploegde akker genoemd, dit zou ook een teken zijn voor het afsmecken van vruchtbaarheid of goede oogst.

Gebô

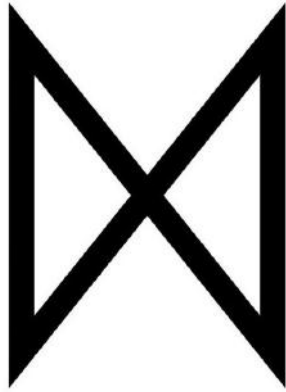
Inguz

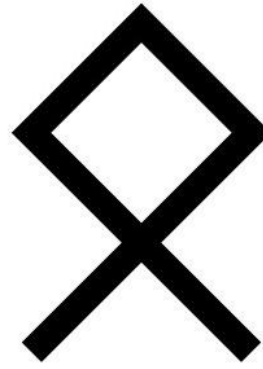
Ingwaz

Dagaz is dag(licht), staat voor duidelijkheid, oplettendheid en verlichting.

Ôdal is de rune voor bezitting of erfenis en staat zo als verwijzing naar voorouders en erfenis.

Dagaz

" dal

De muurtekens werden aangebracht op hoeven, kastelen, vestingmuren en -gebouwen. maar ook op kerken. In dit laatste geval kregen de tekens een religieuze bijbetekenis, zo werd de gebô-rune een Sint-Andreaskruis, een dubbele V werd een hart (van Jesus?), een pentagram wordt gezien als de Davidster, die een verwijzing is naar koning David uit het Oude Testament. Ook samengevoegde ruiten in de vorm van een Tau-kruis of een Latijns kruis, maar ook een Kalvariekruis komt meermaals voor op religieuze gebouwen. Het muurteken van vijf aan elkaar sluitende ruiten is gekend als de 'toverknoop' en die werd gebruikt om 'heksen te misleiden' en is o.a. te zien in de Gentse Drongenhofkapel. Soms combineerde men tekens, zodat de betekenis nu niet meer zo duidelijk is. (Zie het boek *'Mysterieuze symbolen in Gent'* op pagina 110 en 120).

De vuurslag en X als muurteken

Tegel uit de collectie van abdijmuseum Ten Duinen Koksijde. Foto: Dominique Provost.

Het aanbrengen van het Bourgondisch vuurslagteken heeft een geopolitieke en militaire betekenis. Volgens sommigen is dit teken net zoals de 'vajra (of)' uit het boeddhisme en het hindoeïsme een verwijzing naar de bliksem. Het Sanskriet-woord staat zowel voor bliksemschicht als diamant en wordt als een ritueel of spiritueel attribuut beschouwd.

Bourgondische vuurslag en vuursteen

De oosterse 'Vajra', symbool voor vuur en bliksem

De Bourgondische vuurslag stond ook symbool voor de expansiedrang tot een groot westers rijk. De vuurslag werd soms gecombineerd met het Sint-Andreaskruis. Sint Andreas was de patroonheilige van de Bourgondiërs. Maar elke X als muurteken hoeft het geen verband te hebben met het Sint-Andreaskruis van de Bourgondiërs. Als apotropisch teken heeft het nog zijn eigen betekenis. Als rune-teken kan het een verwijzing zijn naar gift of gave. Het kan als muurteken gebruikt worden als afweerteken, maar bij de ondertekening van een hedendaagse liefdesbrief het is een symbool voor een kus, in dezelfde context krijgen drie XXX soms een seksuele bijbetekenis en x-rated films waarschuwen voor te expliciete beelden.

Wido Bourel beschrijft de vuurslag als volgt: *In de 15e eeuw was het aanbrengen van de vuurslag een teken van verbondenheid met Bourgondië en van politieke eenheid van de Nederlanden. Het Sint-Andrieskruis (of ook het maalkruis) zijn in hun verschillende varianten een symbool van feodale macht. Ze vinden de betekenis en oorsprong in het 'maalrecht'. Wie het recht had om een molen te bezitten of om te malen gebruikte als symbool de 'rijn', een meestal uit vier takken bestaande ijzer dat door de molenas werd aangedreven en de bovenste molensteen deed ronddraaien.*

Een rijn of molenijzer is dus een onderdeel van een molensteen. In een koppel molenstenen zit de rijn aan de binnenkant van de bovenste steen (ook de looper genoemd). Dat dit met de Bourgondiërs in verband kan brengen, lijkt mij ver gezocht.

Men stelt vast dat de muurtekens enkel op de gevels van met bakstenen gemetselde gebouwen worden aangetroffen en nooit op gebouwen die met natuurstenen werden opgetrokken. In deze laatste treft men wel (soms) metselaarstekens aan. In 20ste-eeuwse gebouwen treft men ook soms muurtekens aan die niet gemetseld zijn. Men veronderstelt dat hierbij veel van de originele betekenis verloren is gegaan en de tekens een louter decoratieve functie hadden. Zie ook: *'De betekenis van muurtekens'* door Chris Schoonejans in *'De Gonde'*, jaargang 43-2015 nr. 4. Marc Robben schrijft hier ook over: *Een derde 'neo'-periode waarbij het decoratieve de overhand neemt. Voor gebouwen tot de eerste helft van de 20ste eeuw geloof ik dat de apotropische bedoeling latent aanwezig blijft. Nadien wordt het louter decoratie.*

Een **metselaarsteken** is niet hetzelfde als een gemetseld muurteken (ook metselteken), het is eerder in een natuursteen gebeiteld of in baksteen gegrift merkteken van de stenhouwers of metselaars die eraan gewerkt hebben. Men kan ze als een soort bewijs zien, van waar tot waar een metselaar bij de constructie van een muur betrokken was of wie bepaalde stenen gehouwen had. Zodat ze de juiste vergoeding zouden ontvangen. Sommige auteurs beweren dat de vroege metselaarstekens gebruikt werden om bij grote bouwprojecten zekerheid te

geven over de verantwoordelijkheid en kwaliteitsbewaking van een aantal minder vaardige metselaars. De metselaarstekens zouden zich meestal op het werk van minder ervaren metselaars bevinden, terwijl de vrije metselaars de ingewikkelde profielen maakten en figuren beeldhouwden.

Voorbeelden hiervan vindt men onder andere in het *Gentse Gravensteen en de Sint-Baafsabdij*. In een moderne versie zou men kunnen spreken van 'een tag', die eerder wordt aangebracht als een bewijs van: 'ik was hier', vergelijkbaar met de populaire graffiti zoals 'Kilroy was here' uit de tweede wereldoorlog en daarna. Een metselaarsteken is of kan verwant zijn aan een sibbeteken.

Antoine Van Loocke gebruik dit sibbeteken in de context 'Fecit', waarmee hij bedoelt: Antoine Van Loocke heeft gemaakt en gemerkt, in verband met zijn gerestylede messen. Zie ook het bibliofiele boek, 'Ew ijzer vurt ijt', over het werk van Antoine Van Loocke door Chris Schoonejans. 2018.

Een **sibbeteken** werd in zijn oud-Germaanse vorm in verband gebracht met een grootfamilie (of clan). De *sibbe* is eerder een vaag begrip voor het geheel van bloedverwantschap van een persoon in opgaande- en aflopende lijn, inclusief de derde- en vierdegraadsfamilie, hun echtgenotes en nageslacht. Een sibbeteken kan eenvoudig van constructie zijn (een gelijnd en hoekig teken), maar kan ook als een samengesteld teken als handtekening op allerlei akten gebruikt worden.

Volledigheidshalve moet ik ook vermelden dat sommige cirkelvormig waren. Bij veel sibbetekens is op een of andere manier het cijfer 4 verwerkt. Volgens sommige onderzoekers is dit een verwijzing naar het Christusmonogram. In het boek *Mysterieuze symbolen in Gent'* beschreef ik op pagina 86 het verband met de lijkwade van Turijn, waar het cijfer 4 toch wel een heel bijzondere betekenis kreeg. Of is de 4 een verwijzing naar de vier windstreken?

Een sibbeteken werd ook gebruikt als huismerk waarmee een boerderij en bijhorende als persoonlijk bezit kon worden aangeduid. Men beweert dat de boeren die de huismerken gebruikten vrijwel zonder uitzondering analfabeet waren en dat het voor hen meer persoonlijk was dan een akte te moeten ondertekenen met een X. Maar ook dit kan worden in twijfel getrokken omdat sommige sibbetekens vrij complex zijn. Huismerken zijn verwant aan de pottbakkersmerken, molenaarstekens, tin- en loodgieters, meestertekens van goud- en zilversmeden, wapens- en mesmakers, steenhouwers- en metselaarstekens, muurankers en brandmerken van het vee. Al deze tekens zijn persoonlijke, snel aan te brengen en gemakkelijk te herkennen als aan één persoon of familie verbonden symbool.

Een huismerk wordt door sommige schrijvers beschouwd als een niet-adellijk familieteken dat erfelijk is. Er zijn wapenschilden gekend met een sibbeteken, dit is een duidelijke verwijzing naar de eigen familie. Het huismerk gold dus als een herkenningsteken van de 'sibbe' of de familie.

Verwanten, zoals zoon of dochter, kregen bij de geboorte hetzelfde sibbeteken, even eigen aan het kind als aan de naam, maar met daarbij een kleine toevoeging of afwijking. Het sibbeteken werd ook een *geboorte- of levensrune* genoemd. De oudste zoon erfde het sibbeteken onveranderd, terwijl de andere kinderen een kleine verandering moesten aanbrengen. Dit kan men vergelijken met een heraldisch wapen. Bij een huwelijk werden twee geboorterunen met elkaar versmolten tot een nieuw teken. Een andere toepassing is het gebruik van de *doodsrune* op grafstenen en doodsprentjes en ze verwezen op die manier ook naar de familie, zelfs als die niet kon lezen.

Na de tweede wereldoorlog verdween het gebruik van sibbetekens min of meer uit de belangstelling omwille van de minder gunstige betekenis die eraan werd gekoppeld.

Zintekens zijn het geheel van de hierboven vermelde tekens. Het meest gekende zintekens in de wereld is ongetwijfeld het hakenkruis (of swastika). Dit teken werd gebruikt bij ongeveer alle volkeren in de wereld. Men vond ze in kerken en het was zelfs een heilig teken voor de joden. Het is duidelijk dat veel zintekens verwant zijn met de runen. Historisch gezien werden alle zintekens, zoals bekend bij de runen, rood gekleurd. Dit heeft mogelijke een magische betekenis maar het kan ook in verband worden gebracht met het begrip bloedverwantschap. Het zinteken is vermoedelijk ook de voorloper van het echte heraldische wapenschild.

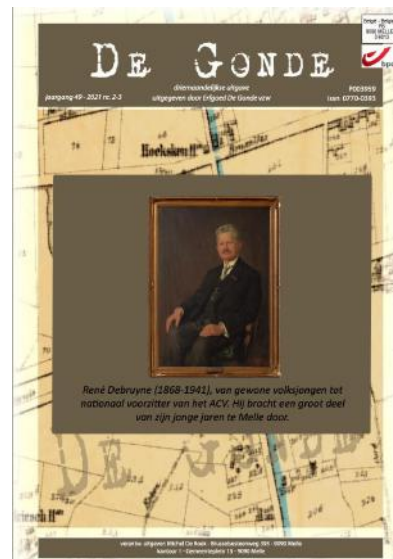
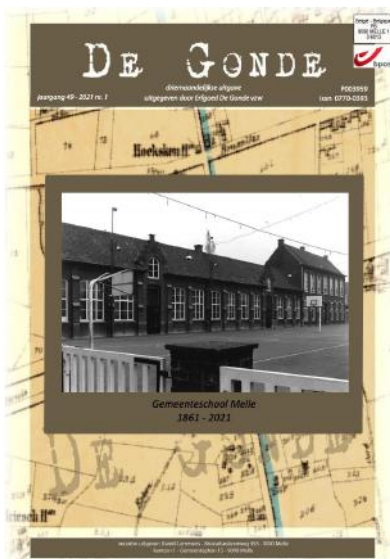
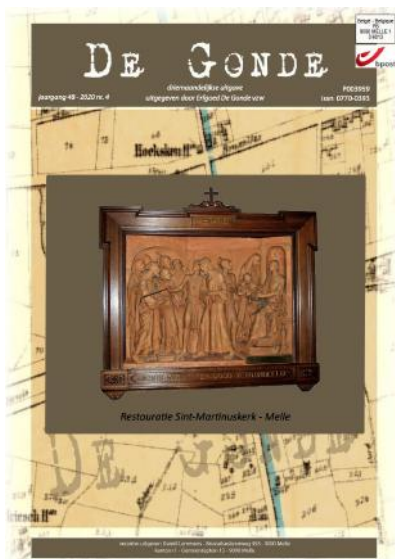
Ze worden dikwijls gezien als mysterieuze tekens die uit een ver verleden tot ons zijn gekomen. In pre-historische grotten werden allerlei dieren afgebeeld die in de zintekens mogelijk een gestyleerd vervolg hebben gekend. De omgekeerde hoornen van de oeros kunnen later gezien worden als het muurteken dat wij nu een vuurslag noemen. De kracht van de symbolen mag niet onderschat worden, dit heeft de geschiedenis al meermaals bewezen. Veel van die tekens hebben een universeel karakter en komen dus in verschillende cultuurgebieden voor. Maar de betekenis is niet eenduidig en wordt dan ook dikwijls vrij geïnterpreteerd. Eigenlijk is dit van ondergeschikt belang zolang de tekens ons verbazen en inspireren door hun eenvoudige of eigenzinnige vorm.

Een waardevolle tip:

Beste lezer, beste abonnee,

U verrast graag iemand uit uw omgeving. Schenk bij wijze van kennismaking hem/haar een abonnement op De Gonde. Twee vliegen in één klap, u krijgt voldoening door te geven en wie zal krijgen zal u de vreugde laten weten over wat hij/zij ontdekken mocht over ons geliefde Melle.

50 jaar geleden: het prille begin van de heemkundige werking te Melle *door Jan Olsen*

In 1971 was het een beetje een zomer als een ander, een uitschieter voor velen in ons land was uiteraard de derde overwinning van wellicht 's werelds grootste wielrenner Eddy Merckx in de Ronde van Frankrijk.

Voor Melle was de dag na Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaart, namelijk de 16de augustus van dat jaar wel een heel bijzonder moment. Het was namelijk de start van de heemkundige werking in onze gemeente, dit met de aanvang van de archeologische opgravingscampagne in de omgeving van de bassins tegen de spoorwegtalud (heden de locatie van het Ovenveld) op zoek naar sporen van de in 1578 verwoeste burcht Cortrosine, de verblijfplaats van de heren van Melle.

Over het bestaan van die burcht had August De Baets (1916-2014) reeds in 1957 een en ander verteld in zijn fraai uitgegeven boekje "Oude stenen en namen vertellen ons ..., de geschiedenis van Melle". Ook pater Henri Verbist (een tijd leraar aan het college van de paters Jozefieten te Melle) had het in zijn lijvig boek "De geschiedenis van Melle" (1962) over deze tijdens de 16de-eeuwse godsdiensttroebelen vernielde burcht, die naar men meent zowaar het uitzicht moet hebben gehad van het Gravensteen te Gent.

In het eerste nummer van het heemkundig tijdschrift "De Gonde", dat verscheen in december 1972 uitgegeven door de op 5 februari van dat jaar opgerichte gelijknamige heemkundige vereniging, zijn enkele dagrapporten van voormelde archeologische opgravingen opgenomen. Deze werden opgetekend door Ginette Desmet, zij mag beschouwd worden als een van de grootste sterkhouders gedurende vele tientallen jaren voor de heemkundige werking in onze gemeente.

In het eerste dagrapport lezen we dat de weersomstandigheden die dag goed waren. Gestart werd er om 8.30 uur met een bijeenkomst op het Melse gemeentehuis alwaar door August De Baets (toenmalig eerste schepen te Melle) een korte uiteenzetting werd gegeven over de bedoeling van deze archeologische amateursgroep (sic, amateurs hier in de betekenis van

liefhebbers!). Aanwezig waren: Ginette Desmet, August De Baets (toenmalig schepen te Melle) en zijn zoon Gustaaf, Oscar De Backer (politiecommissaris), Paul Den Haese (ingenieur en toenmalig hoofd van de technische dienst te Melle, 1932-2013), Clement Tavernier, Walter Gyselinck, Albert en zoon Geert Opdebeeck. Na de toelichting startte men met veel enthousiasme, doch met realistische verwachtingen de werken ter plaatse, wetende dat de spoorwegberm jammer genoeg een groot gedeelte van de plaats waarop de burcht stond overdekt. Gemeenteraadslid Georges De Poorter en zijn echtgenote bezochten in de namiddag de site, gewaardeerde medewerking werd ook geleverd door twee gemeentewerklieden, namelijk Roger Timperman en Lucien Wildero.

August De Baets

Oscar De Backer

Paul Den Haese

Ginette Desmet

Op 21, 24, 28 en 30 augustus werd verder gegraven. Ook in september werd op verschillende dagen duchtig gewerkt. Diverse andere Mellenaars hebben op een van deze dagen hun steentje bijgedragen aan het speurwerk naar een stukje tastbare geschiedenis van onze gemeente. Alle dagrapporten kunnen worden nagelezen in het nummer 1 van "De Gonde" via de webstek www.erfgoedmelle.be.

Vanaf de start van deze archeologische werkzaamheden was er de begeleiding door Frans Verhaeghe, historicus en in die tijd verbonden aan de vakgroep archeologie van de Universiteit Gent alwaar professor Siegfried De Laet (1914-1999) titularis ervan was. Frans Verhaeghe doceerde in 1977 en werd professor aan de vrije Universiteit Brussel en publiceerde een en ander over voornoemde archeologische opgravingen en de opgeleverde vondsten in het tijdschrift "Archeologie" (deze publicaties zijn nog steeds raadpleegbaar in het documentatiecentrum te Melle).

Wie kon toen bevroeden dat met deze archeologische opgravingen een aanvang werd genomen voor een heemkundige werking te Melle die een halve eeuw later mag terugkijken op ontelbare mooie en heel diverse realisaties alsook op een tijdschrift die tot op vandaag telkens weer heel wat geïnteresseerden kan boeien. Die heemkundige werking ligt ook aan de basis van het in 1973 realiseren van het gemeentelijk museum in onze gemeente.

Heel dankbaar kijken wij terug naar de pioniers, die nota bene niet alleen zorgden voor stevige startblokken, doch waarvan de meesten enkele decennia mee deel uitmaakten van de ruggengraat van onze heemkundige werking.

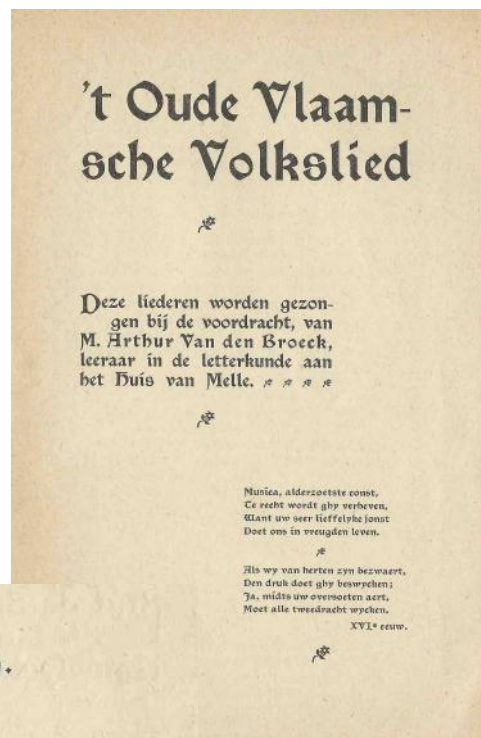
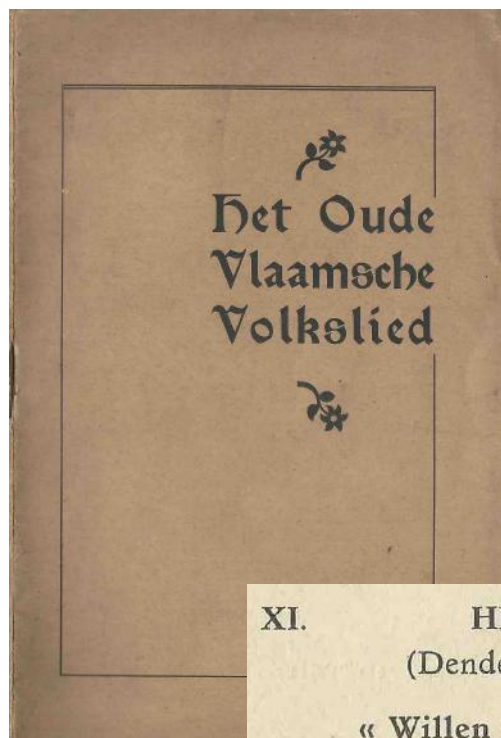
Volgend jaar bestaat onze vereniging, oorspronkelijk de Heemkundige Vereniging De Gonde, sinds het jaar 2018 Erfgoed De Gonde vzw, 50 jaar. Naar aanleiding daarvan zullen we onze lezers in de volgende jaargang een uitgebreid overzicht van deze halve eeuw werking aanbieden.

Enkele sfeerfoto's van de archeologische opgravingen. We herkennen o.a. Oscar De Backer, August De Baets en Ginette Desmet

Een liedje over jagen op een haas...

... of welke jacht doorkruist een ander ... Lees even mee in een klein zangboekje samengesteld door Arthur Van den Broeck, leraar letterkunde aan het college van de paters Jozefieten te Melle.

XI. HET HAESKEN. (Dendermondsch Jachtlied).

« Willen wij, willen wij
't haesken jagen door de heï? »
— « Ja, wij willen door de heide
't haesken jagen alle beide
't haesken willen wij jagen gaen. »
Deur, haesken, doodelik haesken;
deur, haesken door de weï.

't Haesken blij, 't haesken vry
kwam gelooopen door de heï;
onder 't groen geboomt gezeten
waren zij geheel vergeten
wat ze moesten jagen gaen.

Haesken blij, haesken vry
wil maer spelen door de heï;
't jagerken dat is gevangen,
door heur schoone roode wangen,
't meisken wilde hem jagen gaen.
18^e eeuw.

Gelukkig zijn het vandaag andere tijden,
niet alles van vroeger was beter.

Een reglement voor de bewoners (ouderlingen) van het vroegere klooster H. Hart,
heden het Woon- en Zorgcentrum kanunnik Triest te Melle.

Geloofd zij Jesus-Christus ?

REGLEMENT te onderhouden door de Ouderlingen in het Gasthuis
van Mr de Baron A. Piers de Raveschoot, te Melle.

DAGORDER.

- 's Morgens. — De Zuster geeft het teeken van opstaan, zeggende: *Geloofd zij Jezus-Christus*. De ouderlingen antwoorden: *Amen*. - Morgengebed luid op. - Zij kleeden, wasschen, kammen zich in groote stilzwijgendheid en komen naar de eetplaats.
Zooveel mogelijk al te samen naar de H. Mis.
Daarna ontbijt. Dan werken dat zij kunnen doen.
- 11 1/2 uren. — Noenmaal. - Na hetzelfde tot den 1 1/2 uren rusten.
- 3 1/2 uren. — Hunnen boterham eten, daarna te samen een derde deel van den rozenkrans bidden.
Avondmaal ten 6 1/2 uren. - Avondgebed al te samen. - Ten 7 1/2 uren na hetzelfde, vijf Onze Vaders ter eere van het Heilig Hart van Jezus, ter intentie van onzen Edelen Stichter. - Dan slapen gaan in groote stilzwijgendheid.

Bijzondere regels.

1. — Het is streng verboden buiten de poort te gaan, zonder oorlof der Moeder. Indien zij zich binst de week wel gedragen, mogen zij de Zondagen en Heiligdagen uitgaan, maar zij moeten 's zomers ten 7 uren en 's winters ten 6 1/2 uren stiptelijk te huis zijn.
2. — Die te laat komen, zullen den volgenden Zondag of Feestdag, niet mogen uitgaan. Deze uren zal de poort gesloten worden.
3. — In geval zij bedronken te huis komen, zullen zij eens of tweemaal gestraft worden met 2 of driemaal niet te mogen uitgaan. De derde maal staat het Moeder vrij hun dadelijk weg te zenden.
4. — Ook nooit mogen zij buiten de Parochie of in de geburenhuizen gaan zonder oorlof der Moeder.
5. — Het is insgelijks streng verboden te vloeken of te zweeren, en te twisten of siechten klap te spreken onder malkanderen.
6. — Ten minsten vier maal 's jaars moeten zij te biechten gaan.
7. — Als zij ziek zijn, mag hunne familie hun komen bezoeken.
8. — Uit voorzichtigheid mogen zij nooit met hunne pijpen in de stal, schuur, slaapplaats gaan en geene phosphoors over zich dragen.
9. — De Zusters, begeeren dat zij zeer net zijn in geheel hunne manier van doen, daarom zullen zij met beleefdheid hierop verwittigd worden.
10. — Het is aan allen, streng verboden, hunnen voet te stellen in de keuken, in de spreekkamers en in de slaapkamers van anderen, zonder oorlof van de Moeder.

Lieve Ouderlingen, onderhoudt het reglement, en gij zult gelukkig zijn, want...

DEUGD GEEFT VREUGD.

*Allen eersten Zondag van de maand zal het reglement, de Ouderlingen voorgelezen worden.
Bij de aanveerding zal het reglement den persoon kenbaar gemaakt worden, en men zal hem zijnen vrijen keus laten doen.*

Inhoudstafel

Woord vooraf	1
René Debruyne werd een bekend figuur... en groeide op in Melle	2
Doop in nood	11
Oproep schamppalen en/of -stenen	14
Langs Melse kunstenaars	15
Erfgoedfestival	16
Cursus "Maak je eigen stamboom"	18
Heemkundig nieuws	20
Camille Melloy in Tintin	23
De betekenis van metselaars-, muur- en sibbetekens	25
50 jaar geleden: het prille begin van de heemkundige werking te Melle	31
Het haesken	34
Andere tijden	35

Werkten mee aan de realisatie van dit nummer

Manu Debruyne
Alain De Caestecker
Linda De Geest
Michel De Roek
Bart Muylaert (opmaak)

Jan Olsen
Raoul Schepens
Chris Schoonejans
Paul Sels
Hannah Van der Auwera

foto: Raoul Schepens

Openingsuren Gemeentelijk Archief & Documentatiecentrum

maandag 13.00 tot 17.00 uur
dinsdag 14.00 tot 19.00 uur
woensdag 13.30 tot 17.00 uur

raadpleeg www.erfgoedmelle.be voor de bezoekvoorwaarden

gesloten op donder-, vrij-, zater-, zon- en feestdagen
en tijdens de maanden juli en augustus

raadpleeg: <https://www.melle.be/contact/15/archief-en-documentatiecentrum>

SLUITINGSDAGEN LEESZAAL GEMEENTELIJK ARCHIEF EN DOCUMENTATIECENTRUM VOOR HET JAAR 2021

maandag 1 november en dinsdag 2 november
maandag 15 november
maandag 27 december tot en met woensdag 29 december
(kerstvakantie)

Brusselsesteenweg 393-395 9090 Melle
☎ +32 (0)9 252 26 47   📧 museum.melle@skynet.be
🌐 www.erfgoedmelle.be

